

JUTUPANK

Sisukord

1. Päikeselood	3
Väike soovitusnimestik päikeselugude juurde	3
Mõistatusi päikesest.....	3
2. Õnnelood.....	4
Kuidas Väägvere sepp rikkaks sai	4
3. Lood lõkketule juurde.....	5
Hall karjus	5
Lehm ja tubakakott.....	5
Lehm kiviks	5
4. Lood kodukäijatest	6
Kodukäija	6
Kodukäija (II).....	6
Keegi jälle kõneles	6
Kodukäijast peigmees.....	7
5. Linnulood.....	7
Ööbiku maja	7
Veel viiteid linnulugudele erinevates allikates.....	8
6. Sõbralood	9
Lugu sõprusest.....	9
7. Loomalood.....	10
Miks siilil okkiline kasukas on?	10
8. Lumilood.....	10
Lumivalgeke.....	10
Väike mos-naine ja kakk.....	11
9. Lugusid jõuludeks	13
Armuline on rikas	13
Inglid ja jõulukuusk.....	16
Kadaka marjad.....	16
Kaks santi.....	16
Kuuse oksad.....	17
Mõned armsad vanad jutud jõuludeks noortele ja vanadele lugeda.....	17
Vanad jõulumälestused	17

10.	Lood jutuvestjast ja jutuvestmisest.....	18
	Kuningas ja jutuvestja.....	18
	Muinasjutt esimesest jutuvestjast	19
	Muinasjutuvestja Todahh.....	23
11.	Eesti rahvajutt	26
	Hanede jagamine.....	26
	Kuldinaga mees	27
	Oakene	29
	Surm lähkris.....	31
	Tark kuningas ja mõistmata talumees.....	32
12.	Lood emast	34
	Hää ämm ja tige ämm	34
	Mao silmad	35
13.	Soovilood.....	36
	Aljonushka ja Jegorushka	36
14.	Ahelmuinasjutud	37
	Lõhutud muna	37

1. Päikeselood

Väike soovitusnimestik päikeselugude juurde

- Päikese vend - rumeenia muinasjutt - Pioneer 3/1959 (kleebisel lk. 24-25 vahel)
- Vihm ja päike - hiina muinasjutt - Täheke 10/1960
- Kop, kop-kop lahti tee - jaapani muinasjutt pioneer 3/1980
- Kuidas päike tekkis - austraalia muinasjutt, Nõuk.Naine, 2/1980
- Esimene päikesetõus; Päikese sünd; Päikesenaine ja kuumees - need kolm lugu leiad raamatust "Unenägude aegadest" - austraalia põliskasukate müüte, 1990.a.
- Päikese säärised - Põhja-Ameerika indiaanlaste mj. "Suve tagasitoomine" 1986.a.
- Vargus päikese kijas - indiaani legend, Pioneer 12/1986
- Kaks päikesekaunitari - hiina mj. Nääriluu, lk.146
- Päike, kuu ja tähed - A. Jakobson, Puujalaga katk, 1965
- Päike ja tuul - Loomad, linnud, putukad 1997, lk. 276
- Kuidas eidetütar abiellus päikesega - Tuulesõlmed 1948.a.
- Miks meil talvel päikest pole - jukagiiri mj. Nääriluu, lk. 98
- K.Tshukovski Varastatud päike- värssjutustus - Imepuu 1964

Mõistatusi päikesest

- Sõlg aida ussõ pääl? - Päike (Se 1938)
- Hõberaha aida ääre peal? - Päike, kui paistab lõuneaeg (Kul 1894)
- Tuuh ilmah võõdotas tuld üleest, soohtõ ilma paistus valgus? - Päiv (Se 1929)
- Lind löi sabaga, sulg kattis terve maailma? - Pae veereb (Vil 1895)
- Mustlase uur, sia tamm, konna kaev ja kassi õun? - Pää, lepp, lusikas ja kadakamari (Pil 1888)
- Hamõ väläh, käüs tarõh? - Päiv (Se 1928)
- Kuldlaadik laua all? - Päike taevas (Hel 1874)
- Verev lihm nõsõs, härg hiit magama? - Päev, kuu (Lut 1894)
- Hõbeliud ja kuldsed munad? - Taevas ja tähed (KJn 1895)
- Kuldõun hõbevaagna pääl? - Päike (Trv 1889)
- Hõbekauss, kuldõun sees? - Taevas ja päe (Vil 1894)
- Hõbeõun, kuldine liud? - Kuu, päe (Krk 1890)
- Vaskvaagen ja hõbeõunad? - Taevas ja tähed (Noa v. Hii 1887)
- Kuldkera keset koppelt? - Päike (Pst 1888)
- Kuldlüpsik mere peal? - Päikse tõusmine (Pil 1888)
- Kuldakangast koetes, hõbelõnga lõigates? - Päeva veermine (Trv 1897)
- Kuldkangast koetas, hõbelõnga aetas? - Päeva tõus ja minek (Puh 1889)
- Kuldkangast koetasse, hõbelõnga leegitasse? - Pääva tõus ja loode (SJn 1890)
- Rebane küüsipidi taevas? - Päike (Hls 1889)
- Verrev lehmäkene süü läbi aia läätsi? - Päike (Se 1938)
- Maasik varastas läbi aia läätsi? - Päiv (Se 1929)
- Verrev lehmäkene sööse hummokult varra läbi aia hainu? - Päiv nõsõs (Se 1937)
- Verrev hobõnõ süü läbi aia haina? - Päiv (Se 1929)
- Verrev lehmäkene, jõhvinõ lõiakõnõ, süü läbi aia läätsi? - Päiv paistus läbi aia (Se 1933)
- Punane peegel seina peal? - Päike (Jõh 1888)

- Üks kullane võti käänab kõik vallale? - Päiv (Räp 1895)
- Tuppja tuleb, toast välja läheb, aga ukсед ja aknad on kinni? - Päev (KJn 1888)
- Mõrsja tuleb tarre, ei liiguta ust ei akant? - Päiv (Plv 1889)
- Hommikul sünnib, õhtul sureb? - Päikene (Lai 1904)
- Hommiku tuleb, õhtu läheb? - Päike (Hag 1890)
- Mõrsja ehis mõtsa takan, peotäis pirde peon? - Päiva allaminek (Urv 1890)
- Mõrsja ehis mõtsa takan, peotäis pirde pea peal? - Tõusev päike (Võn 1932)
- Mõrsja ehil metsa taga, peotäis peerge p[er]ses? - Päike tõuseb (Äks 1894)
- Mõrsja hiilib metsa taga, pihu piirga käes? - Päike tõuseb (MMg 1888)
- Mõrsja mõtsa takah, pirand pinda käeh? - Päiv nõsõs (Se 1938/9)
- Mõrsja taga mäe, põlev piirg tal käe? - Tõusev päike (Pst 1888)
- Pruut ehil mäe taga, peotäis pirde käes? - Päikesetõus (Äks 1992)
- Neitsi ehil mõtsa taga, peotäis pirde peon? - Päiv tõuseb (San 1967)
- Neitsi lätt nulga taadõ, peotäüs pirdõ käehn? - Päiv lätt alla (Rõu 1896)
- Mees tuleb metsa tagant, peotäis pirde peos? - Agu (Urv 1889)
- Mõr'sä mõtsa takah, lumõkakk käe pääl? - Päiv tõsõs (Vas 1902)
- Noormeis ehil nuka takan, mõrsja ehil mõtsa takan, sinisõba aia pääl? - Päiva tõusemine (Ote 1889)
- Noorik ehtes mujal maal, helme paistva meie maal? - Päikesetõus (Urv 1958)
- Tsigä tsong Tsoorumaal, harjassõ paistussõ siiä maalõ? - Päike (Kam 1888)
- Siga songib Venemaal, harjasse paistva siia maale? - Päev tõuseb (Puh 1888)
- Esa sünnis, poig näitas juba tuld? - Ago enne päiva-tõusu (Võn 1889)
- Kadõkösi veltsid, ütstõist ajava taka, eloiä õi saa kätte? - Kuu ja päiv (Se 1934)
- Kats meest kääva üle mäe, üts lätt üles, tõõnõ alla? - Kuu ja päiv (Vr u 1905)

2. Õnnelood

Kuidas Väägvere sepp rikkaks sai

RKM II 367, 85/7 (5) < Pilpaküla – M. Hiimäe < Juhan Verret, sünd. 1907. a. (1983).

Väägveres oli sepp, ja temale oli unes öeldud: "Mine Tallinna, saad rikkast." See mõelnud: "Kurat, unenägu või asja, ei see tähenda midagi." Teisel öösel jälle öeldud: "Mine Tallinna, saad rikkast." Kõnelnud naisele ka, et mis see nüüd on? Kolmas öö olnud jälle. Öeldud: "Mina sulle neljandat korda ei ütle. Mine Tallinna, saad rikkast." Tema siis läinud. Kõndinud sadamas ja saanud seal laevameestega kokku ja arutanud üht ja teist. Vaadanud seal neid sepaasju ja.

Õhtu tulnud kätte. Ta siis kurtnud, et: "Näe, tühja pärast tulid siia - asja ees, teist taga, mis sest kasu. Nägin unes, et öeldi: "Mine Tallinna, saad rikkast." - " See laevamees ütles siis: "Näe, minule juhatati ka unes, et seal Tartu lähedal on Väägvere küla, seal on üks sepp ja tema alaspaku all on kullakast."

See sepp hakkas siis juba taipama, milles asi on. Läks koju ja saigi selle sealt kätte.

Ja see on täitsa sündinud lugu. Sepp on nüüd ära, seal on kooperatiivi maja nüüd.

Ise rääkis seda lugu.

3. Lood lõkketule juurde

Hall karjus

Taluperenaine läks hilja õhtu lehma koju tooma. Ta otsis ja otsis, kuid lehma ei näinud ega kuulnud. Kuna oli väga hilja otsustas naine minna koju tagasi. Aga enne tõusis ta lähedal oleva mäe otsa ja samas kuuliski lähedal kellede helinat ja naise häält hõikavat:

- Hõi, ära koju, hõi.

Perenaine arvas, et mõni naabritest on tulnud appi lehma ajama ja jäi teeveerde ootama.

Kui lehmad jõudsid tema juurde, nägi ta, et keegi halli riidetatud eideke ajab tema lehma. Perenaine astus tema poole, kuid samas oli hall eideke kadunud. Naine kutsus teda aga keegi ei vastanud ega tulnud. Perenaine arvas siis, et küllap see oli metshaldjas, kes tema lehma koju ajas.

Selle soome rahvajutu tõlkis Kadri Roosi.

Lehm ja tubakakott

Vanadel aegadel olid metshaldjad vahest õige kiuslikud, eriti siis kui nad vihastasid. Siis võisid nad peita lehma või mõne muu karilooma metsa ära ning seda ei leitud ka siis, kui too oli olnud lõas väikeses koplis. Metshaldjad võisid muuta looma kiviks, mättaks või millekski muuks nii, et keegi ei võinud tunda selles ära kadunud looma.

Kord oli ühest talust lehm kaotsi läinud, ja seda ei leitud, kuigi kogu küla käis otsimas. Lõpuks läks taluperemees ise õhtuhämaruses otsima, vaatas igasse pöösasse ja lohku, kuid ei midagi. Väsinuna kõndis ta kopli risti rästi läbi, kuid ei leidnud lehmast jälgegi. Tüdinuna istus ta lõpuks suurele kivile ja mõtles, et teeb õige ühe piibu ja siis läheb ära koju, kui lehma kohe üles ei leia. Niiviisi seal istudes, toppis ta tubaka piibu ja riputas tubakakoti kuivanud kadakaoksa külge. Popsutamise lõpetanud, tõusis ta ja raputas piibust puru kivi peale.

Kui peremees koju jõudis, meenus talle, et oli unustanud tubakakoti kivi juurde. Kuid enam ei viitsinud ta minna tagasi metsa, vaid mõtles, et küllap jõuab ta selle homme ära tuua.

Aga samal õhtul tuligi lehm ise koju. Peremehe tubakakott rippus tal sarvis ja turjapeal oli veel pisut tubakapuru. Kivi millel peremees oli istunud, osutus lehmaks ja kuivanud kadakaoks lehmasarveks.

Selle soome rahvajutu tõlkis Kadri Roosi.

Lehm kiviks

Lehmad olid karjamaal, kust karjased tulid neid õhtul koju ajama. Siis äkki üks lehm keeras otsa ümber ja jooksis nii kiiresti metsa tagasi, et teda ei jõutud takistada. Kui lehma mindi otsima, ei leitud teda kusagilt, ei sel õhtul ega ka järgmisel päeval. Siis mindi targa käest nõu küsima, kes ütles:

- Te olete otsides käinud mitu korda lehma juures, aga te pole teda ära, sest peate lehma kiviks.

Kui otsijad läksid targa juhendamise järgi kivi juurde, tõusis hirmus tuulepööris. Pöörises nägid nad suurt mustajuukselist naist, kelle juuksed lehvitsid tugevas tuules. Varsti naine kadus aga lähedalt leiti kadunud lehm, kes oli ringirattast söönud enda ümber maa nii paljaks, et ainult muld oli järele jäänud. Lehm oli nälginud, aga toibus kodus üsna varsti. Kauga aega peale seda juhtumit karjased kartsid kohta, kus mustajuukseline naine oli neile ilmutanud, kuid enam teda ei nähtud.

Selle soome rahvajutu tõlkis Kadri Roosi.

4. Lood kodukäijatest

Kodukäija

Siin oli üks naine ära surnud ja ka hakanud kodu käima. Käinud teine kodu. Tütar oli lugenud, siis tema akna taga oli augutanud tüdruku, teinud akna taga töd, töd. Tema akna taga tödistanud. Keegi muu pole näinud kui tütar. Öhtu kui tütar magama heitnud, siis tulnud, kisknud öösi riided tüdruku seljast ära. "Mis sa minu riidest selga panid?" Siis jooksnu koeraviisi, olnud koera moodi. Tütar oli küll näinud, et ema on, aga teised näinud, et koer. Ainult tüdruku näidanud ennast. Viimati tütar läinud köstri juurde. Köster võtnud matmise raamatu ja läinud haa juurde. Ja siis oli lugenud ja pahema jala konsaga vajutanud sinna kolm korda pääle. Siis olnud haa jalutsist auk üles tulnud, mitte haa seest, aga jalutsist. Siis köster läinud kabelisse ja vajutanud pahema jala konsaga selle augu kinni.

Minule isa rääkis ja vanaema. Nead seal ühes külas olid elanud. Siis seal külas oli olnud see lugu.

Äksi khk., Valma, Övanurme k., - Amalie Alla s. 1875. (Ida-murre)

Kodukäija (II)

Mehe juurde käis naine kodu. Kolm nädalat oli too kabelist sörkmine ega üü. Ja vaevas omma miist ega üü. Tuu miis olli nii ära kurnattu, et enam käia ei jõudnud. Noh päeva oli ta tööl, aga üüse kuri kiusab. Käis arste pide ka. Arsti ei olnud midagi mõistnud nõu anda. Mes need nüüd mõistsivad anda vanakuradi vasta.. Sis es ole muud saanu, ma ei tea kas ta oli siis vana mees või naene, vana ta oli, siis too sorpnu, tegi seal noid riste. Oli üks nõid. Pildnu tuhka põrandale, ette kambrede ja taga kambrede. Säangi ette ka, tegi riste ka. Siis aetud kõik kassid ja penid välja, et sinna midagi ei jääks, et siis on pärast näha kelle jäljed jäävad. No siis enne kella katteteistkümmet või ütteteistkümmet. Siis tuli üks suur tuul nigu kohin ja uuse tirtsnuva. Siis tal sääl tagakammert piteh kollanu ja mürranu. Kui tal siis too aeg ära minna tuli, siis kui ta tõmmanu tolle usse kinni platsti. Ja siis esi laulnud toda laulu, kui ära läinud - "kõik mis terve maa peal elab peab kuulma tõttesti".

Siis oli kõik vagane. Ei ole kuhki ega kahki ollu kuulda kossegi pool. Noh siis tulnud üles kaema. Ja nüüd oli näha, et naisterahva jäljed olid - pallaste sukkade jäljed. Tuha pääl oli näha.

Tartumaa, Kärevere k. Leena Visk, (Kambja murrak.)

Keegi jälle kõneles

Keegi jälle kõneles, see ei olnud kaugel siit meist, siin Lümatti metsas, võib-olla versta kaks meist. Surnud siis mees ära. See oli nisuke mees, kes oli käind valet vandumas, kui kohtun käind. Ta akkand siis kodu käima. Kõik puud, mis lakkas olnud, kihutanud sauna ette maha. Käinud ikka mitu korda. Vahel olnud ukse kinni kõvasti kõik. Ühekorraga tuul löönud prauhti lahti kõik need ukсед, sauna ukse ja suna esiku ukсед ja kambri ukсед, kõik kolm ust lahti ja tuul käinud nõnda kui vuhanud sealt neist uksist läbi. No kõnelesivad seal siis kivitare rahvale, et niskene kodukäija on nende isa. Nead ei tahtnud nihukest juttu uskuda. Perenaine oli nisuke julge inimene, läinud ja öelnud: "Mina tulen vaatama seda asja!" Ja läinud siis tüdrukuga vaatama öhtu seda asja. Tuul lükkanud ukсед lahti ja tuul käinud nõnda kui vuhisenud. Tema siis ütelnud: "Jumalaristike, taevariigi isä, mis asi see on?"

Kui nii sõnanud, siis kohe kõik vagane, kedagi enam ei olnud. Uksed ise kinni ei läinu, perenaine pani siis nood kinni.

Nii too perenaine mulle kõnelese, ta polnud petis inimene. Tema oli nisuke usklik.

Äksi khk., Sassukvere k. - Miina Villemson (Ida murre)

Kodukäijast peigmees

Vanast kõneldi näed, et kooljad käivad kodus. Prõlla ka om noid inimesi, kes toda pelgava. Üits om, ei sa elada, tema pelgab oma meest peris.

Üitskord ollu serande asi, et peigmees kuuli ära. ja pruut jäi ikma kodu. Noh tullu siis peigmees pruudile perra, et viib pruudi ära. Esi istnu linarabamise kolgitsa pääl, sõitnu siis tuu kolgitsapuuga, kaits jalga ja taguots lennas vasta maad. Esi laulnu - "Kilk kolkadi kodupoole, kilk kolkadi kodu poole."

Kuu paistnu väga eledäste, kui sõitnuva. Saanuva avva manu, peigmees üttelnu pruudile, et "Astu auda." Aga pruut ütelnü, et: "Mina ei mõista ees minna. Astu sa enne, ma astu takka."

Läitski peigmees sisse ja pruut löönu kolm korda jala kondsaga ja enamb välla es saa, tuu peigmees. Tuu pruut siis plaganu kodupoole, ikke valiste ja valiste. Sedaviisi sai peigmehest valla. Kae pruut kolm korda jalakontsaga lei.Oll serande neidus.

Tartumaa, Aiaamaa k. - Tiina Ulst (Nõo murrak)

5. Linnulood

Ööbiku maja

Jaapani muinasjutt

Elas kord vaene puuraidur. Iga päev käis ta kõrgel mägedes puid raiumas. Ühel päeval, kui ta oma metsaonni lävel istus, nägi ta jalgrada mööda väga kena ja armast, aga tundmatut tütarlast tulemas. Mees mõtles:"Küll on ikka kauneid tüdrukuid maailmas, kui mina enesele vaid sellise kaasaks saaksin. Tütarlaps tuli tema juurde ja palus luba natuke jalgu puhata. Mis võis mehel selle vastu olla! Nad ajasid juttu, kui korraga neiu lausus: "Kas sa ei tahaks mind oma naiseks võtta. Sa oled mulle meele järele. Võiksin sulle eluseltsi pakkuda." Mees oli muidugi kohe nõus. Neiu pakkus, et nad võiksid mägedesse tema majja elama asuda. Ja nii tehtigi. Tee tütarlapse koduni viis ikka kõrgemale ja kõrgemale mägedesse, nii kaugel polnud mees veel kunagi käinud. Viimaks, päris õhtupimeduse eel jõudsidki nad kena ja armsa majakese juurde. Seal oli kõik nende tulekuks juba valmis, soe vesi ootas vannis ja kuum teegi auras kannus. Aga kummaline oli, et ühtki hingelist küll näha ei olnud.

Ja seal nemad siis elasid kenasti, rahulikult ja üksmeeles. Läks aega mis läks, neil sündis poeg. Ühel päeval võttis naine lapse ja sõnas:" Kallis mees, ma tahan oma vanemaid külastama minna ja neile ka meie last näidata. Jää sina kodu hoidma. Et sa kenasti hakkama saaksid seni kuni mind pole, jätan sulle võtmed kambrieste tarvis, kust sa leiad nii söögi kui joogipoolist. Kuigi kambrikesi on 12, võid sa neist ainult üheteistkümne ukse. Sa pead mulle lubama, et seda viimast ust sa avada ei püüa." Mees lubas. Naine läks lapsega minema. Mees hakkas ringi vaatama ja otsustas kohe esimese kambrikese avada ja vaadata, mis sealt siis leida võib. Ta tegi ukse lahti ja ukse taga oli terve tuba täis riisi, võta kui palju süda soovib. Järgmisel päeval avas mees teise kambri, ja seal oli tuba täis soola. Ja nii avas mees kõik üksteist ust, kuni seisis viimaks kaheteistkümnenda kambrikese ukse taga. Meenutas küll oma lubadust, aga süda kipitas ikka ka. No kui ma natukene ainult piilun? Mis imeasja naine seal ukse taga siis nii väga peidab...ja ta avaski ukse. Suur oli ta imestus, kui ta nägi täitsa tühja tuba. Pelgalt neli seinu ja kõik! Mees sai isegi natukene pahaseks, et naine teda ehk narrida oli püüdnud. Tahtis juba ust kinni panna, kui märkas äkitsi üht väikest akent toa taga seinas. Ta sammus julgelt aknakese juurde...Ja mis ta seal nägi? Seal akna taga laius ääretu kirsipuude aed! Kuigi väljas oli sügav sügis, olid seal akna taga kõik puud üleni õites. Ja peaaegu iga puu peal istus ööbik ja laulis oma laulu.

See oli nii ilus, et mees ohkas kohe südamest - ohh! Ja rohkem polnudki vaja. Külma tuulehoog käis läbi aia, linnud lendasid ehmudes minema ja puud langetasid oma õied. Mees pööras ümber ja jooksis toast välja, tahtis just ust lukku keerata, kui kuulis oma naist selja taga vaikselt nutvat. "Kallis mees, miks sa seda tegid. Sa ju lubasid? Me oleksime võinud igavesti siin elada, tundmata häda ega viletsust. Nüüd aga pean ma lahkuma, ja ei saa kunagi sinuga enam kohtuda. Sest vaata, ma olen tegelikult ööbik, kes sinu onni akna taga tihti laulis. Sa meeldisid mulle ja ma palusin selle Mäe Vaimu, et ta mu inimeseks laseks muutuda. Nii väga tahtsin sinuga abielluda ja sulle toeks olla. Oma lubadust murdes pahandasid sa teda ja nüüd peame me lahkuma." Ja korraga muutus tema naine tillukeseks linnuks ja lendas õue. Mees jäi kurvaks, istus trepile ja jäi sügavasti mõttesse. Kui ta viimaks ärkas, siis istus ta taas oma metsaonni lävepakul, saag ja kirves sealsamas kõrval. Ja ta oli jälle täitsa üksik.

Veel viiteid linnulugudele erinevates allikates

- Raamatutest on üks kõige paremaid kogumikke Mart Mägeri poolt koostatud "Linnud rahva keeles ja meeles".
- Kui tahad lindude kohta rohkem teada, vaata ka <http://haldjas.folklore.ee/tagused/nr1/linnud.htm>
- Linnulugusid ka <http://www.folklore.ee/pubte/muina/loomad/frame.html>
- Rahvalaule lindude kohta leiad <http://www.folklore.ee/laulud/erla/indeks1.html>
- Mõistatusi <http://www.folklore.ee/~kriku/MOISTA/>
- <http://www.folklore.ee/ri/pubte/ee/lru/lru1/lruyks05.pdf> Ohverdamisi ja ehtimisi, ptk.16
- http://www.folklore.ee/ri/pubte/ee/lru/lru4/lru4_5.pdf Loodusimesid, aja- ja kohalisi pärimusi.ptk 224.A; ptk. 243 - Suur Neljapäev, Reede...
- <http://www.folklore.ee/ri/pubte/ee/lru/lru5/> Enne ja nüüd. ptk.282 vanasõnu lindudest ja lugusid ka.
- O.Loorits. Endis-Eesti elu-olu II
- Punarind - S.Lagerlöf. Legendid Kristusest.1991, lk.129
- Salakirjaga lind - Imesõrmus.1993. lk.280
- Lindhaldjad - Saladuste puu.1989.lk.22
- Väike kuldilind - Saladuste puu.1989.lk.30
- Suuremeelne lind - B.Hartman.Unejutud.1999.lk.74
- Harakate varandus - Imeflööti.1959.lk.106
- Pari-lind - Imeveski.1992.lk.151
- Varblane - Jaanikuu. 1996.lk.127
- Miks varblane hüppab- Korea muinasjutte.1956.lk.97
- Lindude lahing - Sügiskuu.1997.lk.111
- Kuldsulgedega pardike - Tuulesõlmed.1992.lk.66
- Luigeks nõiutud noorik - Vepsa muinasjutte.1993.lk.3
- Lumivalge luigeke - Jaanikuu.1996.lk.82
- Väike lind-tüdruk - Karjala muinasjutte.1996.lk.6
- Lindude kuninga tasu - Korea muinasjutte.1956.lk.27
- Herilane ja pääsuke - Mongoli muinasjutte.1957.lk.90
- Mispärast tuvi oigab, aga varblane siutsub - Mongoli muinasjutte.1957.lk.92
- Koolibri - Indiaani muinasjutte.1965.lk.53
- Koolibri ja kure võidulend - Indiaani muinasjutte.1965.lk.33
- Võiilill -A.Sakse.Lillemuinasjutud.1989.lk.18
- Önnelind Kotkakaljult - Krimmi legende.1986.lk.91

- Kukk laulik-kikereekur ja tema pojad - P.Cvirka. Neemenimaa muinasjutte. 1955.lk.129
- Lugu kuldharjaga kanakesest - Jaanikuu.1996.lk.14
- Kukeke ja kanake - Sugulaste muinasjutud.2002.lk.36
- Kukeke ja kanake - Porikuu.1996.lk.134
- Nupukas linnupüüdja - Võlu-urn.1958.lk.45
- Kade öökull - Võlu-urn.1958.lk.127
- Öökulli lood -Luda.Metsa valitsejad.1972.lk.36
- Lugu kaliif-toonekurest -W.Hauff.1992.lk.13
- Kollane toonekurg - Paastukuu.1997.lk.192

6. Sõbralood

Lugu sõprusest

Hiina muinasjutt Jutustanud Anneli Arike

Ku Van ja Van Tan olid lapsest peale sõbrad: koos mängisid, koos lustisid ja abistasid alati üksteist kõiges. Kõik, kes neid koos nägid, panid imeks kuivõrd tugev oli nende sõprus. Juhtus nii et Ku Van andis esimesena oma eksamid edukalt ära ja määrati kaugesse provintsi valitsusametnikuks. Sõbrad jätsid üksteisega hüvasti ja Ku Van lahkus. Mitu kuud läks mööda ja Van Tan asutas end sõbrale külla minema. Kohale jõudes märkas ta, kui raske on sõbra jutule pääseda. Ku Van oli käskinud oma teenijatel mitte kedagi enne sisse lasta, kui see koos meeleheega mõrkab tulla. Kui Van Tan ukse taha jõudis ja teenija nägi, et ta tühjade kätega tuleb, ei lasknud ta teda tähtsa valitsusametniku jutule. Ütles vaid, et tollel on lõpmata palju tööd. Ka järgmisel korral keelduti teda sisse laskmast ja seletati, et kellel meelehead kaasas pole - sisse lihtsalt ei saa. Van Tan läks turule ja ostis küpsetatud seapõrsa, kattis selle siidise linaga ja asus kolmandat korda sõbra juurde tee. Teenija, nähes meest kingitusega tulemas, avas talle ukse ja lasi sisse. Kui Ku Van sisenes tundis Van Tan ta vaevu ära. Uhked rõivad, kalliskivid siin ja seal, nina uhkelt püsti. Rõõmsalt tõttas Van Tan sõbrale vastu, see osutas aga põrandale, nõudes seisusekohast kummardust. Van Tan aga pööras oma austava kummarduse seapõrsa poole ja lausus.

"Oo vägevaim, ma tervitan sind ja olgu minu lugupidamine sinuga!"

"Mida sa teed?" päris Ku Van imestunult.

"Ma pööran oma austava kummarduse kõige vägevama poole siin ruumis. Tema oli see kelle abiga ma siia ruumi üldse sain. Tema avas mulle ukseid minu sõbra külastamise jaoks ja temast vägevamat siin ruumis ei ole..."

7. Loomalood

Miks siilil okkaline kasukas on?

Leedu muinasjutt

Jumal loonud taeva ja maa. Maa aga sai pisut suur ja lai. Mõtles Jumal, mida teha. Tuli talle siil vastu ja andis Loojale head nõu. "Aja maa kokkupoole, kühvelda või hunnikusse mägedeks!" Jumal tegigi nii ja maa sai päris paras. Jumal tänas siili hea nõu eest ja küsis, ehk saab ta mõne siili südamesoovi täita. Siilil oli tol ajal tavaline, lihtne hall kasukas. Nagu kassilgi. Tema aga soovis endale midagi uhkemat, kuldset. Jumal hoiatas küll, et vaata siilike, ega ilu alati õnne too. Siil aga oli väga õnnelik oma kuldse kasukaga. Mõne aja pärast pöördus tema õnn siiski puhta õnnetuseks. Inimesed hakkasid talle kuldse kasuka pärast jahti pidama. Ka loomadele oli ta alati näha ja murda. Ei saanud enam viimaks sugugi rahu. Läks siilike Jumala palvele taas, et see tema vana kasuka tagasi annaks või ehk midagi uut, aga väga tagasihoidlikku. Jumal vastas: "Annan sulle sellise kasuka, mida keegi enam puutuda ei taha." Ja nii ongi.

Kuulnud ja edasi kirjutanud, Piret Päär

8. Lumilood

Lumivalgeke

Vene muinasjutt

Elasid kord eite-taati, elasid sõbralikult ja suures üksmeeles. Kõik oli neil olemas, ainult lapsi ei olnud. Tuli talv, tuiskas tohutud hanged õue alla. Nüüd oli lastel lõbu laialt: kelgutasid päevad läbi künkakülgedel ja uisutasid päevad läbi libedal läikival järvejääl. Aga eite-taati istusid tares akna all, vaatasid nukralt laste melu ja mõlgutasid muremõtteid.

"Kuule, eit," sõnas taat viimaks. "Teeme õige endale lumest lapse! Teeme tütrekese!" - "Teeme jah! Teeme tõesti!" jäi eit nõusse.

Nad läksid õueaeda ja hakkasidki lumest last voolima. - Veeretasid ühe pöraka palli, veeretasid teise, pisut pisema palli, veeretasid kolmanda ja kasinama. Taat voolis lumest lapsele käed ja voolis jalad, voolis väikese ninanõpsi ja kikkis kõrvakrõpsid, sehendas suu ja silmadki. - Ilus laps oli see lumest laps! Ja kui tal veel huuled õuntena õhetama löid ja kui ta taadile-eidele oma tumedate silmadega otsa vaatas, siis oli ta nagu luust ja lihast tüdruk.

Eit-taati tõid tütre tarre, hakkasid tema seltsis elama. Tütreke kasvas jõudsalt, muutus iga päevaga aina kenamaks ja kaunimaks. Tema ruuge paks pats põimus juba pihani. Ainult tema põskedes polnud puna - tüdruk oli valge nagu lumi...Sestap inimesed kutsusidki teda Lumivalgekeseks. Lumivalgeke oli tark ja sõnakuulelik laps. Ükski töö polnud talle raske. Kõike tegi ta rõõmsal meelel, nii et laulud ta suus ei tahtnud sugugi suikuda.

Sedaviisi sõpruses elades kulusid külmad kuud märkamatult ja ühel päeval tõttas väsinud talv kaugete mägede taha lõpuks puhkust pidama, hinge tagasi tõmbama. Kevadpäike tuli taevasse, rohi kõrgetele künkakülgedel ja laiadel luhtadel lõi rõõmsalt rohetama, lõokesed lasid oma lustilaulud lahti. Kõik olid rõõmsad, ainult meie Lumivalgeke nukrutses. "Tütreke, mis on juhtunud?" pärisid eite-taati murelikult. "Miks sa nõnda norutad? Kas sind on mõni tööbi tabanud?" - "Ei ole, kulla taati, ei ole, hea eidekene!" vastas Lumivalgeke.

Päike käis aina kõrgemalt, säras aina palavamalt, pleegitas viimasegi varju läinud lumelaigud. Lilled avasid oma särasilmad. Rändlinnud lendasid soojalt maalt koju tagasi. Kõik elas ja hõiskas, õitses ja õilmitses, ainult Lumivalgeke muutus päev-päevalt aina nukramaks, jäi aina vaiksemaks. Peitis teine siis ennast pikkadeks päevadeks päikese eest, puges vaikselt varju ja nuttis nukralt...

Kevadest sai suur suvi. Tüdrukud tõttasid vainu peale vallatlema, kutsusid Lumivalgekesegi kaasa: "Lumivalgeke, tule meiega, tule röömsaid ringmänge keerutama!" Lumivalgeke ei tahtnud minna, aga eit keelitas: "Mine ikka, tütreke. Ehk saad sedasi nukruse eemale peletatud."

Viimaks Lumivalgeke läiski. Teised kilkasid ja kiljusid, noppisid õisi, punusid pikki pärgi, laulsid ja keerlesid röömsalt ringmängusõõris, ainult Lumivalgeke ei leidnud sellest lusti, norutas ja nukrutses ikka edasi. Õhtu eel süütasid tüdrukud suure lõõmava lõkke ja hakkasid sellest järjekorras üle hüppama. Lumivalgeke sättis ennastki rivi lõppu, ja kui tuli tema kord hüpata, hõljus ta nagu hele helbeke kuumale leegi kohale ja... sulas sootuks, muutus vaevalgeks pilveks ja tõusis ikka kõrgemale ja kõrgemale taeva poole, kuni kadus hoopis silmist.

Kui sa mõnikord juhtud taevas üht pisikest õhkõrna pilvekest märkama, siis võib see just Lumivalgeke olla, kes on oma kodu kaema tulnud.

Väike mos-naine ja kakk

Väike mos*-naine ja kakk * Mos (ja por) on mansi hõimude nimed.

Elas kord kaugel vete ja laante taga oma lagunenenud sammaldunud majakeses üksik väike mos-naine. Polnud tal seal mingit häda ega mingit muret. Elas nõndamoodi kaua või veidike, kui jõudis kätte talv. Ühel külmal pakaselisel päeval lendas kakk tema akna taha. Ise üleni külmas ja härmas, lausa lõdised, ja keelt vaevalt liigutades ütles: "Ap, ap, apa! Väike mos-naiseke, tee mulle head, lase mind oma kotta elama. Külma tahab päris ära võtta. Soojendan seal oma käsi-jalgu."

Väike mos-naine hüüab kakule läbi akna: "Ainult mu majale lootes elad sa kodutuna metsas, lõdised ööd ja päevad puude otsas! Minu pärast võid oma laiskusest nüüd külma kätte kõngedagi. Või sind, laiska hulgust, peaksin ma sisse laskma!"

Kakk lausub kibedal häälel: "Ära siis lase. Ma lendan oma lelle Lõunatuule poole ning ütlen talle, et tõuseks vägev tuul ja matakaks väikese mos-naise maja lume alla." - "Eks mine ütle," vastab mos-naine. "Küll ma end lumest välja kaevan, sadagu kui palju tahes."

Lendas kakuke seepeale jõe äärde kõrge kuuse latva, pööras pea lõunatuules sõudva pilve poole ja hakkas karedal kurgul hüüdma: "Ap, ap, apa! Sõudev pilveke üles taevasse tõusku! Sellisel külmal pakaselisel päeval ei lasknud väike mos-naine mind kotta käsi-jalgu soojendama. Ap, ap, apa! Lõunatuul-lelleke, sõudvast pilvekesest kanget tuisku saada, väikese mos-naise maja lume alla mata. Ap, ap, apa..."

Istus kakuke kõrge kuuse ladvas ja muudkui huikas ja huikas. Lõpuks hakkas lõunatuulest kantud pilv taeva keskele kerkima. Kui üles jõudis, algas selline tuisk, et kõik ümberringi lumme mattus. Vaevu jõudis kakk okste vahele varju lennata, ainult huiked jäid laanes kaikuma. Lõunatuul muudkui puhus ja puhus, möllas ja möllas, kuni lõpuks hakkas vaibuma. Jällegi muutus taevast ülal selgeks.

Väike mos-naine sai ukse vaevaga lahti, pääses majast kuidagimoodi välja. Vaatas ringi - maja oli lumme tuisanud, kõik laaned-veed lumega kaetud. Ta võttis lumelabida ja muudkui kaevas ja kühveldas, kaevas ja kühveldas. Lõpuks kaevaski maja välja, hakkas seal edasi elama.

Elas ta nõndamoodi kaua või veidike, kui ühel külmal pakaselisel päeval lendas kakk jälle ta akna taha. Ise nõnda külmas-härmas, lausa värises üleni, hädavaevu sai sõna suust: "Ap, ap, apa! Väike mos-naiseke, tee mulle head, lase mind kotta elama. Külma tahab päris ära võtta - soojendan seal oma käsi-jalgu." Väike mos-naine tänitab läbi akna: "Lõpeta parem heaga see minu ümber keerutamine! Minu poolest võid sa pakase kätte kõngedagi. Kodutu logeleja selline, või sind peaksin ma sisse laskma!"

Kakuke sõnas kibestunult: "Ära lase pealegi. Lendan nüüd lelle Idatuule poole ning ütlen talle, et tõuseks vägev marutuul ja tuiskaks väikese mos-naise maja katuseni kinni." - "Eks mine ütle, las lumetuul aga tuleb!" vastab väike mos-naine. "Sadagu palju tahes, välja kaevan end ikka." - "Seda ma veel vaatan, kuidas sa end välja kaevad," lausus kakk ja lendas minema. Lendas jõe äärde vana kõrge kuuse latva, keeras pea idatuules sõudva pilve suunas ja hakkas külmast kähiseval häälel sinnapoole huikama:

"Ap, ap, apa! Las Idatuul-taadike tõstab üles taevas sõudvad pilvekesed! Täna külmaga ei lasknud väike mos-naine mind kotta käsi-jalgu soojendada. Ap, ap, apa! Väikese mos-naise maja katuseni lume alla mata! Ap, ap, apa! Väikese mos-naise maja lume alla mata, lume alla mata..."

Istus kakuke kõrge kuuse ladvas ning hüüdis ja huikas oma külmast kangel keelel. Siis ükskord hakkaski idatuulest kantud pilv taeva keskele kerkima. Kerkis ja kerkis, kuni puhkes selline maru, et maad ja metsad lumemöllu kadusid. Vaevu jõudis kakk kuuseladvast puude-põõsaste vahele peitu pugeda, tema huikedki hääbusid tormimühas. Idakaarest aina puhus ja puhus, tuiskas ja tuiskas, kuni lõpuks hakkas maru vaibuma ning ilm läks tasapisi selgemaks.

Uksest väike mos-naine enam välja ei pääsenud, ronis kuidagi läbi suitsuava. Väljas paistis majast vaid katusehari, kõik muu oli täis tuisanud ja kinni mattunud, metsas olid puud ladvuni lume all. Võttis väike mos-naine lumelabida ja hakkas maja välja kaevama. Kaevas ta kaua või veidike, aga lõpuks oligi maja lume alt väljas. Jällegi sai ta seal elama hakata.

Elas mos-naine majas pikka või lühikest aega, kui ühel külmal pakaselisel päeval tuli kakuke taas tema akna alla. Ise nõnda külmavõetud, et vaevu suud liigutas: "Ap, ap, apa! Väike mos-naiseke, tee mulle suur heategu. Võta mind oma kotta elama, saad mu nooremaks õeks. Olen peaaegu surnuks külmunud - su majas, sinu juures, oma käsi-jalgu soojendaksin." Sajatab väike mos-naine: "Kao parem heaga siit keerutamast! Vaat kui tulen ja äigan sulle lumelabidaga, nii et su suured silmad peast veerevad! Kasi siit minema, enne kui hilja! Oled mind küllalt tuisu ja tuulega vaevanud."

Kakuke vastab: "Hea küll, ära lase. Ma lendan oma lelle Põhjatuule poole ning ütlen talle, et sõudev marupilv tõuseks vägevas lumetuules. Las keerutab vinget tuisku, et väikese mos-naise maja ühtviisi maa ja veega lume alla mattuks!" Väike mos-naine lausub: "Eks mine ütle, sina laisk kodutu hulgu! Sadagu kui palju tahes, välja kaevan end ikkagi!" - "Küll ma veel vaatan, kuidas sa end välja kaevad," sõnas kakk ja lendas jõe äärde suure kõrge kuuse latva. Ta pööras pea põhjatuules sõudva pilve poole ja hakkas kähiseval häälel huikama: "Ap, ap, apa! Las Põhjatuul-taadike sõudva rajupilve üles taevasse tõstab! Täna külmal pakaselisel päeval ei lasknud väike mos-naine mind kotta käsi-jalgu soojendada. Ap, ap, apa! Väikese mos-naise maja karmil lumel kinni tuiska, kinni tuiska..."

Istus kakk kõrge kuuse ladvas ning manas ja manas. Viimaks hakkas põhjatuul rajupilve üles ajama. Jõudis pilv taeva keskele, kui korraga tõusis jäine tuul. Pääses valla selline raju, et kõik ümberringi tuisku mattus. Hädavaevu jõudis kakk kuuseladvast puude vahele pakku pageda, tema huikamise kajagi hääbus tormimühas. Küll puhus ja möllas põhjatuul, tuiskas ja keerutas, kuni lõpuks hakkas maru siiski vaibuma ja taevas sai ülal uuesti selgeks.

Uksest väike mos-naine välja ei pääsenud. Ta ronis kuidagimoodi läbi suitsuava, sumas läbi lume ja vaatas ringi. Majast polnud katuseharjagi näha, ümberringi olid metsapuud lauslumega kaetud, nii et ühtegi ladvaoksa ei paistnud. Igal pool olid maad ja veed ühetasa lume all justkui soos - kõikjal ainult hanged. Väike mos-naine hakkas maja lume alt välja kaevama. Muudkui kaevas ja kühveldas, vedas ja tassis, aga maja lume alt välja ei saanud. Päevade kaupa rügas ja rassis, kui ükskord lendas kakk tema juurde ja ütles: "Ap, ap, apa! Väike mos-naine, milleks sa asjata nii suurt vaeva näed? Kui mind nüüd kotta elama võtad, aitan sul maja välja kaevata."

Väike mos-naine silmitseb kakku ja sõnab: "Sa ju selline väike lind, kuidas sina tuule kantud hangedest jagu mõtled saada? Mina ei suuda siin labidaga midagi ära teha ja sina, kena linnuke, tuled nüüd abi pakkuma. Kasu sust niikuinii ei ole, pärast tahad vaid minuga koos elada."

Kakk ütleb muiates: "Ap, ap, apa! Kui sa mind majja elama lased, miks ma siis aitama ei peaks!" - "Kui sa just nii väga tahad lund koristada, eks lase siis käia," naerab väike mos-naine. "Ma päris vaatan, mis sa hangedega peale hakkad. Paistab, et himustad tõepoolest ühes minuga majja elama asuda."

Kakk tõusis ja hakkas tiibadega lehvutama. Lehvitas ja lehvitas, mispeale puud hakkasid otsekui marutuules oigama ja lumi tõusis hangedest taevani. Läks lahti selline lumemöll, et väike mos-naine peaaegu lämbus.

Vehkis kakk sedasi vähe või palju, lõpuks jättis järele. Ta sai lõpetatud, kui ka tuul kuhugi kadus. Väike mos-naine vaatas ringi, - kuskil ei jäänud lumekübetki silma. Polnud lund metsa ega maja katmas, kõikjal ühtmoodi paljas maa. Kakuke oli kõik hanged tiibadega ära pühkinud. Ja asuski seepeale väike mos-naine koos kakuga ühte kotta elama.

Nõnda seal rõõmsasti elavadki.

Mansi muinasjutt

Järgnevalt aadressilt leiad hulgaliselt lumehelbe mustreid. Hiina muinasjuttu uskudes lõikabki lumehelbeid välja üks mees, nimega Lao-Lao ja siis Lumelohega ringi lennates puistab neid meie meeleheaks maalegi. <http://www3.ns.sympatico.ca/dstredulinsky>

9. Lugusid jõuludeks

Armuline on rikas

Aastal 1926 räägiti jõulupühade aegu selliseid lugusid S.Topeliuse jõulujutt

Järve rannal on suur küla, ja teispool järve väike saunahurtsik. Järv oli sedapuhku jääs ja lumi tuiskas valge pilvena selle üle, sest nüüd oli talv ja jõulud olid käes.

"Vanamees," ütles rikka talu pereemand oma taadile, "kas me ei paneks jõuluks varblastele välja mõned rabamata viljavihud?"

"Ei meil ole seks varandust," kostis peremees.

"Aga me oleme ometi iga aasta nii teinud, ja see toob meile õnne ja õnnistust."

"Ei, pillamiseks pole meil vara," lausus peremees pahaselt.

"Aga sääal saunahurtsikus näen odravihku katusel, ja sauna peremees külvab oma põllule kuus kapp, kuna sina külvad kuusteist tündrit."

"Lori!" sõnas vanamees. "Mul on küllalt hingi toita, ei ma hakka Jumala vilja pillama igasugu elukate ette."

"Jah, nii ta on," ohkas naine. "Jumala vili on see küll, aga eks ole varblasedki Jumala loodud loomad."

"Küpseta sina oma jõululeivad ja kanna hoolt, et jõuluvorstid oleksid kõlbulikud; mis on meil varblastega tegemist," arvas vanamees.

Ja nõnda jäigi. Rikkas talus valmistati kõigesugust rooga ja jooki jõulupidude jaoks, kuid varblased lendasid nälgaselt väljas tuisu käes.

Saunahurtsikus oli samal ajal vaesus. Katusel ükski oli rikkus; sest sääal lendlesid taeva linnud rõõmsasti odravihu ümber, ja lapsedki rõõmustasid, vaadates varblaste väikesi jälgi lumes ja kuulates nende lõbusat sirtsumist katuse harjal.

"Kui oleksime rabanud selle odravihu, mille heitsime varblastele, oleks meil nüüd jõuluks värsket kakku lastele," õhkas sauniku naine.

"Kas sa ei tea, et armuline on rikas?" lausus vana tõsine saunataat, häätahtlikult silmitsedes oma murelikku naist.

"Kuid taeva linnud söövad meie leiva!" ütles naine.

"Mis sellest, ja oleks nad kas või metselajad," arvas saunataat. "Ning pääle selle olen nii palju säästnud, et võime osta neli värsket jõulukakku ja kannutäie piima. Me saadame lapsed kelguga üle järvejää külasse; nad jõuavad küll õhtuks tagasi."

"Kui aga jääl hunte ei oleks!" arvas naine.

"Ma annan Ilmarile tubli kepi kaasa," ütles vanataat. "Küll ta juba nendega hakkama saab."

Nii oligi; väike Ilmar läks õe Anniga külasse leiba ja piima ostma. Kuigi lumi oli tuisanud jääle kõrgeid hangid ja lastel oli liikumine väga raske, kui pidi kelku ka veel järele vedama. See takistas käiku, ja juba lähenes jõuluõhtu oma pimedusega. Mõlemad astusid siiski erksalt edasi sügavas lumes, kuid ilm läks ikka pimedamaks, ja tubli tükk teed oli veel käia. Siis äkki liikus midagi pimeduses. See tuli ikka lähemale, ja lapsed nägid hundi endile vastu tulevat.

"Ära karda," ütles Ilmar õele. "Mul on tubli kepp käes." Nende sõnadega tõstis ta ähvardavalt oma kepi. Hunt tuli juure, kuid ei teinud lastele midagi paha. Ta ainult ulus. Ta ulus nii kummaliselt, et oli, nagu oleks ta sõnu öelnud, millest lapsed aru said. "Külm on, nii kange külm," kaebas hunt, "ja minu väikestel pojakestel pole midagi süüa. Andke mulle Jumala pärast natukene leiba!"

"Kui lugu nii on," lausus Anni, "siis anneme sulle kaks kakku ja sööme ise täna õhtul kuivanud leiba. Isa ja ema peavad kumbki saama jõululeiva."

"Suur tänu," ütles hunt ja läks kahe värsket jõulukakuga oma teed. Lapsed astusid edasi, kuid veidi aja pärast kuulsid nad endi järel jalaastumist. Tagasi vaadates nägid karu. Karu mõmises midagi oma keeli, mida lapsed hästi ei mõistnud; viimaks said nad aru, et seegi palub jõuluandi.

"Nüüd on kange külm," ütles ta, "ja kõik järved ja ojad on jääs; minu poja-väetikesel pole midagi juua. Andke mulle Jumala pärast natukene piima!"

"Kuidas?" imestas Ilmar. "Miks sa ei maga oma pesas, nagu teised karud talvel? Aga see on su oma asi. Me anneme poole piima sulle. Anni ja mina võime täna õhtu vett juua, kuna isa ja ema saaksid jõuluõhtul ka midagi paremat."

"Suur tänu," ütles karu ja võttis piimatohiku vastu, kandes seda esikäppade vahel. Siis tatsutas ta oma teed pimedusse. Lapsed hakkasid nüüd kärmemini astuma, sest koduaknast nägid nad juba tule lõbusasti loitvat, äkki vehkis nende ümber ilge öökull oma tiibadega.

"Või nii," ütles Ilmar, "või sina sedaviisi, küll ma sulle viisakust õpetan." Ja ta andis öökullile kepigala valusa vopsu, nii et see kisades minema lendas.

Nüüd jõudsid lapsed koju ja rõõmsasti raputasid nad lund jalgade ja riiete küljest väikeses trepikojas.

"Me andsime hundile rooga," hüüdis Anni.

"Ja jootsime karu piimaga," lisas Ilmar juure.

"Aga öökull sai malka!" ütles Anni rõõmsasti.

Siis jutustasid nad kogu loo. Nende vanemad vaatasid imestades teineteisele otsa. Mis see tähendab, mõtlesid nad, et meie lapsed on olnud armulised metsaelajate vastu?

Oli õhtu; saunarahvas kuulas vaikides piibli lugemist, kus öeldakse, et peab olema armuline ka kõige viletsama ja vaesema vastu. Kui lugemini oli lõppenud, istus saunarahvas sööma. Nad lugesid palve ja sõid rahulolles oma lihtsat pühade toitu, mis lapsed külast olid toonud. Lapsed ei tahtnud muud kui kuivanud leiba ja vett, sest nad soovisid nii meeeldi vanemaile parema roa. Kuid vanemad ei tahtnud seda, vaid jagasid rõõmuga lastele osa, sest kahest värskest leivakakust ja piimast. Kuid süües märkasid nad midagi imelikku: nad murdsid leiba ja sõid, murdsid ja sõid, kuid leivad ei vähenenud sugugi, ja ehk nad küll piima vähehaaval kaussi kallasid, ei näinud see plaskust sugugi vähenevat. Kui nad seda parajasti imetelid, kuuldus nagu rabinat väikese akna taga, ja sääl seisid hunt ja karu, esikäpad vastu akent. Mõlemad näisid naeratavat ja pääd noogutavat, avaldades sellega oma südamlukku tänu.

Siis mõistis taat, eit ja lapsedki, et nende väikesele toiduhulgale oli õnnistus osaks saanud. Nad panid käed risti ja tänasid Jumalat. Kuid esimesel pühal, kui nad kirikust koju tulid, ega teadnud endil olevat muud rooga, kui seda, mis eelmisel päeval oli üle jäänud, märkasid nad oma imestuseks, et mõlemad kakud olid ikka sama suured ja plasku piima täis nagu ennegi. Ja nii püsis see ikka edasi. Niikaua kui saunahurtsik seisis ja need hääd inimesed säääl elasid, leidus neil alati jõululeiba ja piima ilma kahanemata. Kuid varblaste lõbus sirtsumine meelitas igal aastal päikesepaistet saunarahva põllulapikesele, nii et oder andis säääl viisteist ja koguni kakskümmend seemet, ehk küll põud paljude viljasaagi oli hävitanud. Õnn ja õnnistus asus sauniku madalas majakeses, kuna säääl ühtlasi valitses usinus, heldus ja rahulolu.

Ent rikas peremees sõi jõuluõhtul liig palju rammusat sinki ja tundis end sellest pahasti. Meelelahutuseks jõi ta seda rohkem õlut, kuid seisukord läks sellest veel halvemaks. Päike ei soojendanud sest ajast enam nii rõõmsasti ta suuri põlde kui enne, viljasaagid jäid ikka viletsamaks, ja salved ning heinalaad hakkasid tühjenema.

"See tuleb sellest, et liig palju aitame vaeseid," lausus ta. "Meil ei ole selleks vara, naine; ei ole vara; aja minema kõik kerjused."

Nii tehti, kuid sellest hoolimata jäid salved ja küünid ikka tühjemaks. "Me sööme liig palju," arvas peremees, ja ta otsustas jätta ühe söomakorra vahele. Kuid sellestki polnud abi. Karud ja hundid murdsid ta hobused, lehmad ja lambad; vaesus seisis uktsel, kuid vanamees ei võinud aru saada, kuidas see võimalik oli, kui majapidamises nii hästi ja hoolikalt kokku hoiti.

"Ei, tõesti, me sööme liiga palju," arvas ta. "Segage leiva hulka peenekstõugatud männikoort ja keetke leent palukavartest. Kõige rohkem aga vaata, et sa lindudele ja kerjustele midagi ei annaks. Meil pole seks vara, et nii helded olla."

"Ma lähen saunarahva juure, sinna teispoole järve küsima, kuidas neil alati leiba jätkub, kui teised nälga kannatavad," arvas vanaeit.

"Mine jah," ütles vanamees. "Olen kindel, et nad kokkuhoidmises hoolikamad on kui meie."

Vanaeit läks ja tagasi jõudes kõneles vanamehele, et saunarahvas annab tihti oma viimase leiva vaestele, ja siiski ei kannata nälga, sest Jumala õnnistus annab selle neile kümnekordselt tagasi.

"See oleks tore," arvas vanamees. "Säh, võta siit meie viimane leib ja mine viska nende kerjuskraantsidele säääl maanteel ja ütle neile, las söidavad põrgu!"

"Mehekene," lausus perenaine, "seks on vaja veel midagi muud, nimelt seda, et annaksid hääst südamest."

"Mis veel?" kostis vanamees. "Noh, anna siis hääst südamest, aga selle tingimusega, et Jumal annaks selle meile kümnekordselt tagasi. Meil ei ole varandust midagi muidu annetada."

"Kuid peab andma ilma mingi tingimuseta," ütles perenaine.

"Kuidas? Kas isegi tänu ei tohi saada?"

"Tihti saadakse kõike muud kui tänu, ja antakse siiski."

"See on küll tõesti imelik," arvas vanamees pääd raputades. "Kuidas niisugune asi võib olla?"

Perenaine kostis: "Kuningas Taavet ütleb ühes oma laulus: Ma olin noor ja sain vanaks, aga ma pole mitte näinud, et õige on maha jäetud ja et ta lapsed on leiba otsinud."

"Kuule, naisukene," lausus mees, "rehes on veel üks rabamata odravihk. Selle hoiame tulevaks jõuluks varblastele. Olgu see meie uue elu algus."

Inglid ja jõulukuusk

Jutustanud Piret Kukk

Jumal saatis maailma neli inglit. Nende ülesandeks oli otsida jõulupuu. Ja inglid lendasid läbi sinise, tähti täis oleva avaruse talvise põhjamaa poole. Nende inglite nimed olid Usk, Lootus, Armastus ja Rõõm.

- On vaja leida puu, mille okstes on püha ristimärk, ütlesid nad. - See puu peab õitsema aasta läbi, nii et inimesed usuksid, et pimedus taganeb ja elu võidab. Ta peab pakkuma kaitset lindudele, kes on hirmul ja külmetavad. Inimestele pea ta olema lohutuseks ja rõõmuks.

Talve pimedusest ei olnud kerge leida sellist puud. Pihlakal olid õied pudenenud, linnud olid söönud tema marjad, kasel ei olnud ainustki lehte. Haab värises alasti metsa serval.

Lõpuks leidsid inglid männi. Ta rohetas, olgugi, et ta oksad olid lumised. Aga püha ristimärki seal ei olnud.

Jäätunud jõe rannal kasvas kuusepuu. Tema oksad hargnesid tüvest moodustades ristmärgi. Keset talve pakast oli tema värv sügavalt ja soojalt roheline. Väiksed linnud otsisid tema juurest varju. Lumega kaetuna seisis ta kartmatult, rõõmsana ja vaikse kindlusena.

-See on kuusk, ütlesid inglid. - Kuusk on jõulupuu.

Ja inglid kaunistasid oksad küünaldega, kinnitasid tema latva tähe ja andsid talle jõu aastast aastasse rõõmustada inimsüdameid.

Ja kui jõulukuusk õitses ja täht tema ladvas säras, sulas jäätunud jõgi ja oli kevad.

Kadaka marjad

Jutustanud Piret Kukk

Põgenes, põgenes Neitsi Maarja, põlle sisse mähitud kolmeaastane poeg paremal käsivarrel, tagaajajad kannul. Neil oli nälg ja nad palusid puudelt toitu. Kuid kõik puud olid okkaid täis ja marju ei olnud ühelgi neist. Nii tulid nad kadaka juurde ja palusid toitu kadakalt. Kadaks andis neile marju ja nad said süüa. Jumal õnnistas selle teo eest kadakat ja kadakas kannab oma marju aasta läbi. Ei ole aega, mil tal marju ei oleks.

Kaks santi

V.Pärtelpoeg kuulnud oma isalt 1889.a. Palamusel

Tee veeres palunud kaks santi almust. Kuningas jalutanud santidest mööda ja küsinud esimese sandi käest: "Kelle pääle sa loodad?"

See vastanud: "Mina loodan Jumala pääle!"

Kuningas läinud teise sandi juurde ja küsinud selle käest "Kelle pääle sina loodad?"

See aga vastanud: "Mina loodan kuninga pääle."

Kuningas käskinud siis neid mõlemaid üks õhtu tema juurde tulla. Sandid läinudki kästud ajal mõlemad sinna. Kuningas tulnud ka välja ja andnud santidele kaks leiba, kummalegi ühe. Sandid tänanud ja hakanud kodu poole kõmpima. Tee pääl ütelnud see sant, kes kuninga pääle lootnud: "Minu leib on vist nätske, käes teine kohe hoopis raske!" Jumala pääle lootja sant vastanud: "Minu leib küll nätske ei ole, üsna kerge." Siis teine sant ütelnud: "Vahetame leiva ära." Jumala pääle lootja sant olnud nõus: "Vahetame. Mul üks Jumala and kõik, mis ma söön." Ja vahetanudki oma leiva ära.

Läinud siis mõlemad oma koju. Jumala pääle lootja sant pole aga seitsaadik enam kunagi kerjama tulnud.

Mõne aja pärast jalutanud kuningas jälle mööda teed ja näinud seda santi ikka veel tee ääres paluvat, kes tema pääle lootis. Ta läinud sandi juurde ja küsinud: "Kas sa sellest veel küllalt ei saanud, mis ma sulle andsin?" Sant vastanud: "Aga palju siis sellest väiksest leivast ikka saab?" Kuningas ütelnud: "Ma panin ju ometi su leiva seest kulda täis, nii et sa sellega ilusasti oma eluaega rahuliste läbi oleksid saanud."

Sant ehmunud seda kuuldes ära ja ütelnud, et ta selle leiva Jumala pääle lootva sandiga ära olla vahetanud. Kuningas ütelnud selle pääle: "Kui sa oma õnne ära vahetasid, siis mine ja looda sina ka Jumala pääle, kuni Jumal sind ise aitab."

Ja kuningas pole talle midagi andnud.

Kuuse oksad

Jutustanud Piret Kukk

Põgenes, põgenes Neitsi Maarja, põlle sisse mähitud kolmeaastane poeg paremal käsivarrel, tagaajajad kannul. Ja nad läksid kuus juurest varju otsima. Aga sel ajal kasvasid kuuse oksad ülespoole ja nad ei leidnud varju. Siis käskis Jumal kuusel oksad alla painutada ja nende all nad lebasid. Sellest ajast peale on kuuse oksad longus.

Mõned armsad vanad jutud jõuludeks noortele ja vanadele lugeda

Mõned armsad vanad jutud jõuludeks noortele ja vanadele lugeda - K.Salve [Mäetagused nr 6](http://www.folklore.ee/tagused/)
<http://www.folklore.ee/tagused/>

Vanad jõulumälestused

Taolisi vanaaegseid lugusid leiad Mall Hiemäe koostatud "Eesti rahvakalendri" VII numbrist. Ehk suure päkapikujõulutamise kõrval leiab keegi väärtuse ka sellistele lugudele jutuelu anda, jutustades neid oma lastele või lastelastele... Ja ärge unustage, et kõigil meist on mälestusi oma jõuludest ja näärdest. Ehk on just nüüd aega hetkeks tagasi vaadata ja neid teistega jagada! Seda võite teha ka meie kirjakasti kirjutades...

Sain suvel neljaseks ja kirikuõpetaja käis kooli katsumas jõululaupäeva õhtul. Ma ei tea nüüd, kas ta päris jõululaupäeva õhtu oli, selle eel siis. Viidi lapsed koolimajasse ja seal kutsuti õpetaja ette salmisid lugema. Ma laulsin kirikuõpetajale: "Üks roosike on tõusnud!". Ja siis ta andis mulle selle eest ühe raamatu. "Pildipiibel" oli selle nimi. Ma mäletan, et mind nagu torkas hinge ja ütlesin õpetajale siis, et ma oskan ilmalikke laule ka. Õpetaja ütles, et eks sa laula. Ja ma laulsin talle, et:

;,: Meie kassil pojad;,:

seitse poega korraga.

;,: Kass oli teinud sohki - ,;:

pooled pojad olid kutsikad.

Kui ema tuli ja haaras mu kaenla alla ja vana kooliõpetaja rääkis, et ema kahmas nii kaenla ja jalad vehkind terve tee edasi ja laul käinud nii kaua kui väljas uksest. Aga minul oli lootus, et ehk ta kingib veel.

Peetri

Jõulupuust 1895.a. Olin 4-5 aastane, mäletan selgest, kui toodi meile tuppa esimene jõulukuusk. Väike kuusekene riputati nõõriga lakke, kambrikene oli nõnda väike, mujal ruumi es ole. Kuuse külge seoti kandilisi suhkrutükikesi niidiga. Üks poolik jämedam küünal otsiti kapist, lõigati veel pooleks ja seoti okstele. See oligi kõik. Isa käsk küll emat, et tuu üits väike vorstirõngas ka kuuse otsa, aga ema es tuu. Kuuseke oli mu meelest kui ime, maailmatu ilus ja uudne. Ta oli mu sängi lähiksen, kui öösi ärani, siis siliti neid rohelisi oksakesi sängist käega ja kaesi esi hirmuga, et kas om iki alles siin. Kuuse vaigust lõhna, just selle edimese jõulukuuse lõhna tunnen viil praegu, sii ei läägi meelest

Karksi

Meil olid jõulud jälle nii: jõuluõhtul videvikus võeti lapsed kinni ja viidi külma sahvri, ühte suure tühja tünni. Seal me siis olime nelja-viekesi pimedas tünnis umbes tund aega. Selle ajaga oli juba toas jõulupuu ja kingitused korda seatud. Kui meid siis viidi jõulupuu alla nutust kriimu nägudega, no küll see oli aga tore. Oli nagu põrgust taeva saamine.

Anna

10. Lood jutuvestjast ja jutuvestmisest

Kuningas ja jutuvestja

Petrus Alfonsi loo järgi jutustanud Piret Kukk

Kuningal oli jutuvestja, kes tavatses talle igal ööl jutustada viis lugu. Ükskord aga juhtus, et kuningal olid mingid mured südant närimas ja ta saanud sugugi magama jääda. Ja ta soovis kuulata jutte rohkem kui tavaliselt. Siis jutuvestja jutustas talle lisaks veel kolm juttu, aga lühikest. Kuningas soovis veel enam. Jutustaja ei tahtnud aga sugugi, sest ta oli juba rääkinud - nagu me juba teame - mitu lugu. Selle peale kuningas kurjustas: "Sa jutustasid mulle palju lugusid küll, kuid lühikesi. Tahan aga, et sa jutustaksid kohe ühe väga, väga pika loo. Siis luban sind magama."

Jutuvestja nõustus ning alustas: "Oli kord talumees, kellel oli tuhat solidit. Ta läks laadale ja ostis kaks tuhat lammast, igaüks kuus deenarit. Tagasi minnes juhtus, et suurvee tõttu oli tekkinud üleujutus. Et mees ei saanud silla ega koolme kaudu üle jõe minna, läks ta edasi, püüdes leida võimalust, kuidas oma lammastega üle jõe saada. Lõpuks leidis ta väikese paadi, mis ei kandnud rohkem kui ainult kahte lammast koos talumehega. Mis teha? Ega muud kui mees pani kaks lammast paati ja viis nad üle." Ja sellepeale jäi jutuvestja magama. Kuningas aga ajas ta üles ja nõudis alustatud loo lõpetamist. Selle peale vastas jutuvestja: "Jõgi on lai, paat aga väike ja lammaste hulk arvutu; las kõigepealt talumees viib oma lambad üle, ja siis ma lõpetan alustatud loo."

Sel moel vaigistas jutuvestja pikki jutte kuulda ihkavat kuningat.

Muinasjutt esimesest jutuvestjast

Hiina muinasjutt

Ühel õhtul küsis Li-hua - Ploomiõis: "Vanaisa Lao, kust sa nii palju muinasjutte tead?" Vanaisa mõtles veidi. "Palju lugusid, mida sa juba oled kuulnud ja mida veel kuuled, jutustas minu vanaisa Lao Bau, kui ma olin nii vana kui sina praegu. Teda peeti kõige paremaks jutuvestjaks terves ümbruskonnas. "Aga kust su vanaisa neid muinasjutte teadis?" küsis Li-hua jälle. "Küllap oli temalgi vanaisa, või kuulis ta neid shoshudõdelt - jutuvestjailt.

Need käivad veel praegugi mööda linnu ja külasid, mängivad lautot, laulavad laule ja jutustavad lugusid headest ning halbadest inimestest, inimkeelt kõnelevaist loomadest ja lindudest, heasüdamlikest ja kurjadest nõidadest..." - "Aga kas sa vanaisa ei tea, kes muinasjutte esimesena vestma hakkas?" ei jäänud Li-hua rahule. "Tean küll. Kuula.

Kõige esimene shoshudõ elas väga ammu. Ta sündis vürstikojas...Vaesed ootavad poegade sündimist, et majja tuleks abiline - poja kõrval edeneb töö jõudsamini. Vürstid ootavad poegade sündimist, et oleks kellelegi oma vürstkonda pärandada. Vürst Lo Vangil polnud kaua lapsi. Viimaks saatis taevastalle poja. Ent Lo Vangi pojale ei olnud määratud vürstiks saada. Ja kuula, mis pärast.

Poiss oli vaevalt aasta vanune, kui selgus, et väike vürst oli pime. Sünnib pime poeg vaesele, siis vaene kurvastab, kurvastab ja viimaks lepib - mis parata, tuleb isal üksi töötada. Aga mis pidi tegema vürst, kui temale pime poeg sündis? Ei saa ju pimedale kogu riiki pärandada! Vürst, kes oli harjunud käsutama, ei osanud kurvastada. Tema mure muutus vihaks. Ta käskis poisi viia mägedesse ja visata loomadele lõhkikiskumiseks. Kuid metsloomad ei puudutanud poissi. Esimesena nägi teda vana tiiger. Ta mõistis kohe, et ta ees on inimene, ainult alles üsna väike. See tiiger oli tark ja oskas isegi inimeste keelt. "Inimene! Ma söön su ära!" ütles ta poisile. Aga poiss oli pisike ega olnud veel ühtki keelt õppida jõudnud, seepärast ei vastanud ta midagi, vaid sirutas ainult mõlemad käed ette ja hakkas minema sennapoole, kust hääl tuli. Tiiger tegi suured silmad ja tormas sügavasse metsa niisuguse kiirusega, nagu polekski ta olnud vana auväärne tiiger, vaid vallatu tiigripoeg. Varsti pöördus ta tagasi. Ühes temaga tuli kogu metsa rahvas. Igaüks tahtis väikest vaprat meest näha. Nõnda sai vürst Lo Vangi pojast metsa elanik.

Et poiss nalga ei sureks, jootsid ematiigid ja emahirved teda oma piimaga ja poiss kasvas tervena ja tugevana. Et poiss kõigi metsloomade poegadega sarnanes ja alasti ei oleks, õmbles rebane talle karusnahkse mantli ja poisil oli soe. Paabulind kinkis talle oma sulgedest tehtud ilusa mütsi. Ja kui kaljukits nägi, et poisi jalgadel puuduvad sõrakesed, tegi ta temale pehmed kingad. Ei olnud metsas ühtki looma ega ühtki lindu, kes poleks poissi millegagi aidanud. Vana tiiger õpetas talle loomade keelt. On ju loomade keel inimeste keelest lihtsam ja niisugusel väikesel poisil on seda kergem ära õppida. Kui poiss suuremaks kasvas, õpetas tiiger talle inimeste kõnet. Sõnu teadis tiiger üsna palju, aga muidugi vähem, kui inimesed teavad.

Õhtuti, kui õpetaja väsis õpetamisest ja õpilane õppimisest, jutustas tiiger igasuguseid lugusid, mis metsas ammu-ammu olid juhtunud. Tihti kõneles tiiger inimestest. Ja niisugused lood meeldisid poisile kõige rohkem. Hommikuti ja enne magamaminekut laulsid linnud oma laule. Peoleo lauluga poiss ärkas, ööbiku lauluga uinus. Ja need laulud olid nii kaunid, et poiss aina kuulas ning mõnikord hakkas ise ka laulma. Ent kuidas ta ka püüdis, ei helisenud ta hääl nii puhtalt, kui helises palaval keskpäeval lõokese hääl. Ja vist oleks poisi südamesse kadedus hiilinud, kui ta oleks elanud vürstikojas. Kuid poiss kasvas metsas ning ei osanud kadedust tunda. Selle asemel hakkas mõtlema. Ega ta asjata olnud inimeseks sündinud. Inimese pea mõtleb välja ja inimese käed teevad valmis.

Poiss palus oma sõpru endale appi. Metssiga tõi sitket bambuspilliroogu, peoleol ei olnud kahju ära anda natuke hobusejõhvi, mille ta ammu oli muretsenud, et vooderdada sellega oma pesa - olid ju ta pojad iga silmapilk munadest välja tulemas. Poiss asus tööle. Ta painutas bambuspilliroo kõveraks, kinnitas jõhvist keeled külge, pingutas neid hulk aega - kord tugevamalt, kord nõrgemalt, kuni keeled ta sõrmede all helisema hakkasid." - "Pi," ütles peene häälega kõige peenem keel; "Baa," kostis kõige jämedam..."Pi-baa...pi-baa..." Ja poiss pani sellele, mis ta oli teinud, nimeks "pi-baa". Hiinas hüütakse seda pilli praegugi veel nõnda, teistes maades aga nimetatakse teda lautoks. Kui poiss esimest korda lautot mängima hakkas, kergitas tiiger, kes sel ajal oli läheduses tukkunud, oma pead ja ütles: "See ei sarnane sugugi lindude lauluga, aga sinu mäng meeldib mulle rohkem."

Möödusid aastad. Poiss kasvas nagu metsloomade pojadki. Talle näis, et kõigiti sarnaneb nendega. Ainult üks asi tegi teda rahutuks. Loomad ütlesid "ma kuulen," ja poiss mõistis, mis see tähendab - ka tema kuulis. Loomad ütlesid "magus" või "mõru", "suur" või "väike" - ja poiss sai sellest aru. Aga kui loomad kõnelesid: "ma näen" - siis ei mõistnud poiss seda enam. Kui tõsis päike, siis tundis ta, et on soojem, linnud laulsid talle, et on valge. Kui päike loojus, tundis ta, et on külmem, linnud aga laulsid, et on pime. Kord küsis poiss tiigrilt, miks see nõnda on ja tiiger vastas: "Sest, et sa pime oled!" "Aga kas sina, targem kõigi loomade hulgast, saad teha, et ma pime ei oleks?" - "Ei saa", ütles tiiger. "Aga inimesed?" küsis poiss. "Ei tea," vastas tiiger "kuid inimesed saavad teha rohkem, kui kõige targem loom." "Siis lähen ma inimeste juurde," ütles poiss. "Mine," lausus tiiger.

Ja poiss läks inimeste juurde.

Palju tundus talle kummalisena esimestel päevadel inimeste keskel: Küll see, et nad elavad majades ja magavad kõval asemel, ehkki lihtsam oleks teha maa sisse urg ja magada pehmel rohul; küll see, et toitu enne kaua keedetakse ja siis aeglaselt mingisuguste pikkade pulgakestega süüakse, ehkki kätega süüa oleks hõlpsam...Ning veel palju kummalist koges ta inimeste juures neil päevadel. Aga inimesed peavad elama inimeste keskel. Ja inimeste elu hakkas noormehele varsti meeldima.

Raskeks läheb vaesel kui liigne suu juurde tuleb, ent missugune vaene ütleb ära teise aitamisest, liiatigi kui see on pime! Maju oli külas palju, noormees elas kord ühes, kord teises majas. Nii sattus ta vaese lesknaise majja. Naine keris hommikust õhtuni kookonitelt siidi, et ennast ja oma väikest poega elatada. See pole kerge töö - vaatad pisut kõrvale ja peened siidikiud lähevad sassi, kui hakkad harutama, siis katkevad. Sel päeval tuli uus mure. Naisel jäi poeg haige. Lamas asemel ja nuttis. Ka emal oli nutt kurgus, sest ta ei võinud tööd katkestada ja poega vaigistama minna. Kuid äkki jättis poisike nutu. Ema kergitas pead ja nägi, et ta poja kõrval istub pime noormees ja jutustab haigele midagi. Naine kuulatas - see oli imetaoline lugu sellest, kuidas väike kärnkonn oli kurja tiigri ära hirmutanud ja kavala pärdiku üle trumbanud. Jutustades tõmbas noormees sõrmedega üle jõhvide, mis kõveraks painutatud bambuspillirool olid pingule tõmmatud, ja need möirgasid kui tiiger, krookusid kui konn ja piikusid kui ahv. Haige poiss naeris rõõmsalt. Naeratas emagi. Noormees lõpetas ühe loo ja alustas teist...Ega ilmaaegu öelda: kus naer ja heameel - sealt põgenevad kurbus ja häda. Õhtuks oli poiss peaaegu terve, lesknaine aga keris sel päeval siidi kaks korda rohkem kui muidu. Naine jutustas naabritele, kuidas pime noormees ta poja terveks oli ravinud. Ka naabrid tahtsid kuulda lõbusaid lugusid metsaelanikest. Sestsaadik kogunesid talupojad igal õhtul noormeest kuulama. Tema jutustused kihutasid rasked mõtted laiali, rasked mõtteid ja muresid on aga vaesel küllaga. Kui noormees vait jäi ja oma lauto käest pani, hakkas mõni talupoeg jutustama, mis temaga või naabritega juhtunud oli.

Noorkuu ei jõudnud veel vanaks saada, kui sõnum pimedast noormehest oli lennanud üle terve maakonna. Varsti tulid talle järele karjased kaugest külast teispoole mäekuru ja noormees läks nendega. Uues külas ei jutustanud ta enam ainult metsloomadest, vaid ka sellest, mida ta talupoegadelt kuulnud oli. Ent need jutustused sarnanesid kuulduga samavõrd, kui suure meistri käe alt tulnud jaspislaegas sarnaneb mägedest leitud jaspisetükiga.

Mäetagusest külast viisid kalamehed ta oma külasse suure järve kaldale. Nii käis noormees ühest kohast teise ja igal pool jutustas, igal pool kuulas.

Jõekest saab suur jõgi, kui temasse voolab tuhat väikest ojakest. Pimedast noormehest sai shoshudõ - jutuvestja, kui tuhat inimest olid talle tuhat lugu jutustanud. Tema muinasjuttude hulgas oli lugusid küll muistsetest aegadest, küll sellest, mis oli juhtunud alles eile; oli lugusid Hiina ja meretaguste maade asjadest, oli kurbi ja lõbusaid lugusid. Aga oli ka niisuguseid: kuulad - naerad, lõpeb lugu - jääb mõttesse.

Kord sattus shoshudõ ühte külla. See oli tavaline vaene küla, nagu neid Hiinamaal on musttuhad. Kuid teistes külates ei valanud inimesed asjata silmavett - nad võitlesid puudusega, nii kuidas suutsid. Selles külas aga kurtsid ja nutsid kõik - suurest väikseni. Viljasaak oli hea, võiks rõõmustada, aga nemad nutavad - hea aasta järel võib tulla halb aasta. Naised saavad turul oma kodukootud riide eest hea hinna, tagasiteel aga hakkavad mõtlema ja halisema - äkki on järgmisel turupäeval hinnad langenud.

Nii palju valati siin iga päev pisaraid, et jõevett tuli võtta ülaltpoolt küla, sest kui jõgi külani jõudis, muutus ta vesi kibedalt soolaseks nagu Kollase mere vesi. Pime shoshudõ elas nende inimeste keskel ühe päeva, jutustas neile lõbusa loo tiigrist ja arvas, et nad hakkavad naerma, aga nemad nutsid - äkki tuleb tiiger nende külla. Teisel päeval jutuvestja vaikis, kolmandal aga kutsus kõik elanikud küla väljale kokku ja jutustas niisuguse loo.

Ühel naisel oli kaks poega. Mõlemad olid käsitööd õppinud ja asusid elama linna, mitte kaugele sellest külast, kus nende ema elas. Vanem poeg värvis eredate värvidega siidiriidet ja noorem tegi sellest riidest ilusaid vihmavarjusid. Ema armastas oma poegi nii väga, et ta ainult neile mõtleski. Alati oli ta süda nende pärast rahutu. Kui hakkab vihma sadama, kurdab ta: "Oi-oi, ei kuiva nüüd vanema poja siidikangad! Millest ta elab, kust süüa saab!" Läheb taevas selgeks, tuleb päike välja, hädaldab ema jälle: "Kes niisuguse ilmaga veel vihma peale mõtleb? Ei müü nüüd noorem poeg ühtki vihmavarju. Pole tal vist millegagi peotäit riisi osta. Küllap on vaeseke näljas!"

Ja nõnda valaski ta iga päev hommikust õhtuni silmavett.

Kord istus ta oma maja lävel, kibedasti nuttes nagu alati. Sealt läks kepi najal mööda vana-vana, täiesti hall eideke. Nägi naist ja küsis: "Miks sa nutad?" Ema hakkas talle kurtma. Vanake kuulas, vangutas pead ja lausus: "Oh sind vaesekest! Sa ei tea, et rõõm ja mure kõrvuti elavad. Läbi oma silmavee näed sina üksnes muret. Pühi silmad kuivaks ja naerata, küll siis rõõmgi sulle naeratab ja mure nurka poeb." Lausus nõnda ja läks oma teed. Ja ema pühkis tõepoolest silmad kuivaks ning vaatas ringi. Nägi, et päike paistab. "Täna on ilus ilm, " mõtles ta." vanem poja kangad kuivavad nüüd ruttu. Ta teenib palju raha!" Õhtu eel hakkas sadama. Ema vaatab, kuidas loikudel mullid hüppavad ja mõtleb: "Näe, ka mu nooremal läks hästi. Müüb kõik vihmavarjud ära." Sestsaadik oligi niiviisi. Katavad mustad pilved taeva, siis vana ema näeb ka nende taga päikest. Kõrvetab põuane suvepäev, aimab ema, et varsti on vihm käes. Nüüd oli ta süda alati rõõmus.

Ja nõnda oli ka kõige õigem. Eks ole tõsi?!

Jutuvestja ootas vastust, aga keegi ei vastanud talle. Inimesed jäid mõttesse - kui palju on nende elus muret ja kui palju rõõmu? Ehk ei peaks tõepoolset nii ohtrasti nutma. Ent naerma nad veel ei olnud õppinud. Seepärast kuulis ta üksnes lahkuvate inimeste samme. Siis puhkes noormees ise kibedasti nutma. Mis kasu on ta muinasjuttudest, kui need kedagi ei aita! Nuttes läks ta fanzasse, nuttes heitis asemele ja uinus alles vastu hommikut. Ta ärkas kära ja valjude hääle peale. "Mis see siis on, kas naerate meie üle?" karjusid mingid hääled. "Naerame jah," vastasid teised. Neid hääli shoshudõ tundis: need olid fanza peremees ja tema kaks naabrit - idast ja läänest. "Naerame! Nüüd ei tule meie silmist ühtki pisarat. Kogu küla otsustas enam mitte nutta." - "Mis siis saab, kas peame magedat suppi sööma hakkama? Sest palju aastaid on jõgi jooksnud meie külani teie silmaveest soolasena. Aga hea küll! Kui te kord juba nutu jätsite, siis laenake meile kas või kottki soola, kuni me ise linna sõidame ja turult toome." Jutuvestja mõistis, et kogu külas oli tema üks sel ööl silmavett valanud. Ja nii kergeks läks ta süda, et ta valjusti naerma puhkes. Koos temaga naersid kõik küla elanikud.

Palju külasid käis shoshudō läbi enne kui ta tee vürstkonna pealinna viis. Üheski teises linnas ei olnud nii rikkalikku turgu kui siin. Sellel turul hakkaski pime shoshudō oma muinasjutte vestma. Rahvas jäi teda põnevalt kuulama, isegi ost-müük soikus. Turul muutus üsna vaikseks; nii vaikne oli seal muidu ainult öösiti. Jutuvestja oli jutustanud juba kolm muinasjuttu ja alustas neljandat - vaese karjase ja imekauni Huang-e lugu. Noormees jutustas, tema sõrmede all aga helisesid laulda lauto keeled. Äkki trügis rahvahulgast läbi uhkeis rõivais paks mees. See oli suure hobusekarja omanik. Ta tuli pimedas juurde ja hüüdis: "Oled halb müüja, kui oma kaupa tasuta jagad logarditele. Ostan su muinasjutud ära ühes selle laulva bambusroopilliga, ehkki temast vähe kasu on. Tule minuga kaasa!" Ning ta hakkas noormeest käisest sikutama. "Kuhu sa tikud, vana kilpkonn!" tänitas teine mees, samuti uhkeis rõivais. See oli suure oinakarja omanik. Ta haaras shoshudōl teisest käisest kinni. "Juba siis, kui see pime veel suudki polnud avanud, lugesin ma oma raha üle, et osta ära kõik ta sõnad ja ta bambuskepi helid." - "Kasi minema, oinaste ülem! Minul on juba kaubad koos!" hüüdis esimene kukrumees ja tiris jutuvestjat enda poole. "Vist on sind üks su hobune kabjaga ogaraks lõõnud," vastas teine. "Kas sa ei näe, et ma ta juba ära olen ostnud." Ning ta tõmbas noormeest enda poole. Nii nad vaidlesid, teineteisele võmme jagades ja shoshudōt rebides. Aga kuna kumbki peale ei jäänud, siis otsustasid nad ta vürsti juurde viia. Vana vürst ei saanud tükk aega aru, milles asi. Kukrumehed tegid nii hirmsat lärmi, et kui hobusekarjaomaniku kõik hobused oleksid korruga hirnunud ja oinakarja omaniku oinad määginud, siis oleks vist ka vaiksem olnud. Viimaks tüdines vürst meeste kisast ning käskis teenritel mõlemad rikkad mehed minema kihutada. Nooruki aga kutsus ta enda juurde ja küsis: "Miks need mehed sinu pärast vaidlevad?" - "Ei, tea - mina vestsin turul muinasjutte, nemad aga haarasid mu kinni, karjusid tükk aega ja tõid mu siis sinu juurde." - "Jutusta mullegi mõni muinasjutt," käskis vürst. Noormees tõmbas sõrmedega üle pillikeelte ja hakkas jutustama. Vürst kuulas, kord naerdes, kord kurvaks muutudes. Ja mõtles sellest, et kõik ta koja teadusmeeste pikad traktaadid pole väärt pimedas nooruki ühtainukest lühikest muinasjuttu - nii palju tarkust on igas ta loos. "Kes sulle seda õpetas?" küsis vürst. "Vähehaaval," kostis pime "küll inimesed, küll loomad, küll linnud." Nüüd jutustas noormees imelise loo oma elust metsas. Vürst Lo Vang - see ta oli - tormas noormehe juurde. Ta mõistis, et tema ees seisab ta poeg. Vürst võttis noorukil kätest kinni, pani ta enda kõrvale istuma ja lausus: "Taevas on mulle teist korda poja kinkinud ja seekord ma temast lahti ei ütle. Sa oled pime, aga näed paremini kui nägija, kus on headus, kus on kurjus. Minu silmad on veel teravad, ma näen saja sammu taha. Sina aga võid oma südamega ära näha, mis sünnib Hiinamaa teises otsas. Võin nüüd rahulikult surra - mul on, kellele vürstkonna jätan." Aga shoshudō kostis: "Kunagi tulin ma metsloomade juurest ära, et inimesed mind päikesevalgust nägema õpetaksid. Päikest ma pole küll näinud. Aga sa ise ütlesid, et ma sinust, nägijast paremini näen. Ma liigun inimeste keskel, kuulan, mida nad kõnelevad, ja siis saab sellest muinasjutt, mis toob valgust nii mulle kui ka neile. Kui ma sinu kotta jään, siis muutun ma jälle pimedaks, kes midagi ei näe. Ära hoia mind kinni!" Vana vürst Lo Vang langetas pea. Shoshudō läks ära. Lautot mängides ja muinasjutte vestes liikus ta teedel kuni surmatunnini." Vanaisa Lao vaikis natuke ja lisas siis: "Noh, Li-hua, nüüd sa siis tead, kust esimene muinasjutuvestja tuli."

Kogumikust Hiina muinasjutte.1960

Muinasjutuvestja Todahh

Hakassi muinasjutt

Järve kaldal seisis üksik jurta. Sellest vasakul laius avar stepp, paremal kõrgusid mäed. Nii stepis kui mägedes oli palju teeradu, mis kõik tõid jurta juurde. Jurtas elas muinasjutuvestja Todahh oma lapselapse Sakmatiga. Kõikides rändlaagites teati taati. Tema juurde tuldi stepist, käidi mägedest, sõideti puutüvest õõnestatud lootsikutega üle järve.

Kord istus Todahh oma lapselapsega jurta ees. Mõlemad olid tööga ametis: taat pingutas tšathanile (pill) keeli peale, poiss kuivatas kasetohul kohupiimajuustu. Igast kaarest lendas kokku varblasi, kes sädistasid oma keeli ja ise varitsesid juhust, et juustu naksata. Ka vares lendas platsi, istus jurta suitsuaugule, vaatas alla ja paotas noka, otsekui naeraks. Niipea kui varblased seda nägid, kukkusid nad veel kõvemini säutsuma. Vares kraaksatas solvunult ja lendas minema.

"Vanaisa Todahh, mida varblased varesele ütlesid?" küsis poiss. "Nad ütlesid talle: "Mis sa, kähistaja, siit otsid?" - "Ta kähistab ju tõepoolest. Miks ta siis selle peale solvus?" - "Vares ja varblane läksid juba vanal hallil ajal riidu," hakkas Todahh jutustama. "Tollal oli varblane sama suur kui vares. Kord ajasid nad omavahel juttu. "Sõber varblane," ütles vares, "kui ma inimeste seas elaksin, oleks mul neile väga palju huvitavat jutustada!" Varblane vangutas pead. "Sa oled üks igavene latatara!" torkas ta. "Mida huvitavat sul rääkida on? Nii kui kraaksuma pistad, juhtub ilmingimata õnnetus. Aga kui mina inimeste juures oleksin, oskaksin neile tõepoolest nõu anda."

Nad vaidlesid ja vaidlesid, ei suutnud aga sõnadega midagi selgeks teha ning läksid karvupidi kokku. Varblane haaras varesele niimoodi kõrist kinni, et sel on siamaani hääl ära. Vares rabeles lahti, lendas teise puu otsa ja läkitas sealt needusi varblase poole. Ning varblane muutuski väikeseks, niisuguseks nagu praegu. Sellest ajast peale elab ta varese kiuste inimeste läheduses ja säutsub vahetpidamata, arvates, et annab head nõu... Täpselt niisamuti nagu rumal ja lobisev inimene."

"Aga miks vares, kes on nõnda suur, pelgab pisikest varblast?" - "Tema südametunnistus pole inimeste ees puhas. Vares rõõmustab alati, kui meil õnnetus juhtub. Aga see, kelle süda pole puhas, on alati hirmul, et sellest võidakse teada saada..."

Jurta juurde sõitis ratsamees. Ta tuli hobuse seljast maha, laskus vana muinasjutuvestja ette kükakile ja ootas, millal auväärne taat juttu alustab. "Miks sa tulid?" küsis Todahh. "Minu peremees, rikas bai, korraldab võõruspeo. Ta saatis mind sinu järele. Tahab oma külalistega sinu muinasjutte kuulata. Kas tuled?" "Tulen küll. Miks ma ei peaks tulema? Ma pole tükk aega stepis käinud. Peab minema ja vaatama, kuidas inimesed elavad." Ratsamees kappas steppi, Todahh aga saduldas oma kõhna hobusekronu, pani sadulakottidesse kohupiimajuustu, kuivatatud kala ja liha. "Vanaisa Todahh, miks me nii palju toitu kaasa võtame?" päris poiss. "Me läheme ju külla."

Vana muinasjutuvestja ei vastanud midagi. Ta istus hobuse selga, tõstis lapselapse enda taha ja nad asusid teele. Rada läks mööda järve kallast. Järv muutus üha kitsamaks. Sealt voolas välja oja, mis rohus läigeldes steppi kadus. Nad ratsutasid piki oja äärt. Vasakul, otse raja kõrval, kõrgus mägi. Kaks meest kangutasid ojast päratu suurt kivilahmakat. Nad kõndisid ümber selle, karjusid teineteise peale, aga kivi seisis nii kui ennegi. Todahh küsis: "Mida te teete?" - "Me veeretame kivi eest ära. See varises mäest alla ning pigistas veesoone kinni. Steppi ei immitse enam veepiiskagi ja kariloomi pole millegagi joota. Me olime nõus kivi eest ära kangutama ja selle eest lubas iga rändlaager meile anda kaks lammast ja ühe hobuse." - "Ohoo!... Nii saate ju korrapealt rikkaks," ütles Todahh.

"Ka meie arvasime nii. Aga tuleb välja, et kivi on liiga raske. Vaata, mihuke! Kuid sellest paistab ainult pool, teine pool on vee all, maa sees peidus - eks katsu säherdust mürakat kätte saada!" - "Miks te siis varem selle peale ei mõelnud?" "Enne polnud aega mõelda... Nii kui kuulsime, kui rikkalik tasu töö eest ootab, nii nõusse jäimegi." Ning ta hüüdis teisele: "Üks, kaks, korraga!..." Mehed pingutasid kõigest väest, karjusid, jooksid ümber kivi. Kord nügisid seda seljaga, kord rõhusid rinnaga... Nad said vees läbimärjaks ja istusid puhkama. Ei tahtnud teineteise otsagi vaadata. Aga lähedal soos hõikasid rukkirääk ja vutt vastamisi. Sakmat hüppas hobuselt maha, ajas pea selga ja jäi kuulama.

"Vanaisa Todahh, millest need linnud räägivad?" küsis ta.

"Oma ahnusest ja rumalusest," kostis Todahh. Ta tuli ka hobuse seljast maha, istus kaldapervele ja käskis lapselapsel tuld ulatada. Kuni Sakmat tulerauast tuld löi, võttis taat välja lühikese piibu ja toppis selle tubakat täis. "Kord kohtasid rukkirääk ja vutt stepis kaheaastast mullikat," pajatas Todahh piibutobi tossama pannes. "Nad askeldasid, olid rõõmsad ja hakkasid looma koju ajama. Mõtlesid, et nüüd on hoobilt rikkad! Teel juhtus neile soo ette. Linnud ajasid mullikat läbi mädasoo ja loom vajus mülkasse. Vutt haaras mullikal sabast, ähkis ja vedis kuis jaks võttis. Rukkirääk kisendama: "Kä-ärستا!...Kä-ärستا!..." Vutt tiris ja tiris mullikat sabast, kuid tundis, et jõud jääb napiks, ja kukkus karjuma: "Ei saa!...Ei saa!..." Siinamaani pole nad mullikat välja saanud ja kuulutavad seda igas soos."

"Sa oled vana mees, miks naerad sa meie õnnetuse üle?" küsisid mehed. "Sa võiksid parem aidata meil kivi nihutada." - "Kas ma siis teie üle naeran? Te naerate ju ise enda üle. Miks olete endale võtnud üle jõu käiva töö? Mitte kaks, vaid ka sada meest ei teeks siin midagi ära! Inimestel on mure, pudulõused surevad janusse. Stepis oodatakse vett, loodetakse teie peale... Aga teie unistate rikkaks saamisest. See ei kõlba kuhugi!... Ma olen nõus aitama, aga mitte teid, vaid hädasolijaid. Lapselaps Sakmat, mine mägedesse ja too sealt hagu."

Todahh vaatas kivi üle, popsis piipu ning ootas lapselast. Läks aega mis läks, aga Sakmat tuli tagasi ja tõi kütet. Kivile tehti suur lõke. Hagu põles kaua, päike jõudis juba teisele poole taevaserva veereda. Kui kivi oli tulikumaks köetud, käskis Todahh kõigil eemale minna ja kallas selle veega üle. Tõusis kõrgatus nagu kõuemürin, mäed kajasid vastu, kogu kallas mähkus aurupilve. Kivi läks pooleks, pooled vajusid laiali ja vesi voolas nende vahelt steppi.

Stepist tulid karjused, kes ajasid nii palju lambaid ja hobuseid kokku, et maapinda polnud nende all nähagi. Karjused vaatasid kivilahmakat ja nende imestusel polnud piiri. Nad kiitsid mehi, kes olid lubanud kivi eest ära tõsta: "Kuidas te küll suutsite kahekesi säherduse müraka katki lüüa? Ka sada inimest ei jõuaks seda paigast liigutada! Teist tugevamaid mehi pole maa peal olemas! Siin on teile tasu teie vägilasliku töö eest." Mehed seisis, pead norus. Üks neist ütles: "Ei ole me tasu ära teeninud. Mitte meie, vaid Todahh lõhkus selle kivi ära." Hakati meest otsima, aga muinasjutuvestjat polnud kusagil. Jõudis päralt veel üks karjus, kes tõi kaks lammast lisaks. Temalt küsiti, ega ta Todahhi näinud ei ole. "Todahh on siit juba kaugel! Ta on otsaga teispool mäge. Ei ole ta säärane inimene, et ootaks heateo eest tasu," vastas karjus. "Sul on õigus, Todahh ei võta selle eest, et meid hädast välja aitas," olid kõik päri ja ajasid loomad oma rändlaagritesse tagasi.

Vahepeal oli Todahh oma lapselapsega bai juurde jõudnud. Päike oli juba alla veerenud ja pidu bai jurtas alanud. Todahh pandi lambanahale istuma. Lapselaps Sakmat peitis enda vanaisa selja taha ja piilus üle taadi öla. Veel kunagi varem polnud ta nii rikkalikkude pidu näinud! Külalised sõid tublisti, kastsid piimaviinaga keelt, näod ja käed rasvast läikimas. Todahh laulis neile Otšen-Maturi kuulsatest tegudest ja mängis tšathani. Kõik külalised olid rahul, ainult peremees kärkis teenritega, et need kiiremini uusi roogi lauale kannaksid.

Sakmat polnud sellest ajast, kui nad kodunt tulema hakkasid, ivakestki hamba alla saanud. Ta kõht löi kõvasti pilli. Poiss muudkui ootas, et peremees käsiks ka talle ja vanaisale pruukosti pakkuda. Keskööks olid võõrad söönud ja joonud ning hakkasid endid magama sättima. Peremees ütles: "Muinasjutuvestja Todahh, sa pajatasid meile huvitavaid lugusid! Pärast selliseid muinasjutte tuleb magus uni. Mine ka sina puhkama, aga homme saadan sulle uuesti järele."

Teener küsis: "Peremees, ehk lubad muinasjutuvestjale süüa anda?"

"Aga mida talle anda? Pole enam midagi järel... Külalised on kõik ära söönud. Vastu ööd ongi kahjulik süüa, täie kõhuga tulevad halvad unenäod." Külalised naersid täissöönud bai nalja üle.

Todahh pöördus Sakmati poole ja lausus: "Kord tuli konnal tahtmine sipelga üle nalja heita. Ta läks sipelga juurde ja kutsus teda endale külla. Sipelgas hakkas kähku ettevalmistusi tegema, kõiksugu ussikesi ja kihulasi kotti laduma. Konn solvus: "Kus seda enne on kuulnud, et külla minnakse oma moonaga!" Sipelgal hakkas piinlik ja ta jättis koti koju. Jõuti sohu. Konn hüppas vette, aga sipelgas jäi kaldale ootama, millal talle külakosti pakutakse. Sipelga kõht kasvas näljast selja külge kinni ja keskkohht muutus niitpeeneks. Hea et sipelgas taipas koju minna, muidu oleks veel nälja kätte ära kõngenud. Kui sa, Sakmat, oleksid seda sipelga-lugu teadnud, poleks sa minu käest küsinud, miks ma bai juurde külla sõites nii palju söögipoolist kaasa võtan."

Todahh ja lapselaps läksid sulaste jurtsasse. Seal võttis taat kotist kala, liha, kohupiimajuustu ja kutsus kõiki õhtust sööma. Toitu oli küllalt - jätkus kõigile. Bai teener rääkis sugulastele sipelgaloo edasi, ja ehkki neil polnud magusat piimaviina, oli nalja ja lõbu enam kui bai jooanud külaliste juures. Sellest ajast peale öeldakse ikka: "Rikka juurde mine alati oma moonakotiga. See pole kunagi liiast."

Hommikul saatis bai taadile järele, kuid Todahh ja lapselaps olid bai valdustest juba kaugel. Nad jõudsid jõe äärde. Selle kaldaid ehtisid paplid. Korraga kuulsid nad karjeid. Todahh äigas hobust piitsaga. Teel nüpeldasid kaks teenrit karjust. Bai seisis sealsamas ja küsis: "Kelle varss see on?" - "See on minu, minu varss!" hüüdis karjus. Todahh ratsutas bai juurde ja tundis huvi: "Mille eest seda meest pekstakse?" - "Ta on petis," vastas bai. "Ma olin oma inimestega ööd papli all. Siis ratsutas siia see karjus ja palus ööseks meie juurde jääda. Hommikul, kui üles tõusime, lamas papli all varss. Häbematu karjus väidab, et varss on tema oma." - "See on minu, minu varss!" hüüdis karjus uuesti.

"Pidage," ütles Todahh. "Karu ja vöötorav vaidlesid kord niisamuti. Ühel päeval, keset talve, sattus vöötorav karu koopasse. Karu ärkas üles ja päris: "Mis kuu meil praegu on?" Vöötorav vastas: "Jaanuar." Karu hakkas vöötoravaga vaidlema, mitu päeva selles kuus on. Karu tahtis väga, et kevad juba kiiremini tuleks, ja mõirgas: "Kolmkümmend päeva!...Kolmkümmend..." - "Kolmkümmend üks! Kolmkümmend üks!" karjus vöötorav. Karu sai vihaseks ja rahmas käpaga üle vöötorava selja. Vöötorav rabeles lahti ja jooksis minema, kuid sellest ajast on tema seljal kolm triipu - karu küünte jäljed. Aga jaanuarikuus on siiski kolmkümmend üks päeva. Tuleb välja, et õigust jõuga paika ei pane... Sinu teenrid nuhtlevad seda karjust täiesti ilmaaegu." - "Aga kuidas ma siis tõe jälile saan?" hüüdis bai.

"Varss teab ise kõige paremini, kes on ta ema. Istuge kõik hobustele ja sõitke minema. Sina oma teenritega ühele ja karjus teisele poole. Varss jookseb emale järele ja ongi vaidlus lahendatud."

Kõik istusid hobustele ja ratsutasid minema, bai ühte, karjus teise kanti. Karjuse mära tõrkus edasi minemast: jäi teele seisma ja kutsus varssa. Varss aga sattus segadusse... Ta seisis papli all, pea norus, ajas siis kõrvad kikki ja vaatas kord ühele, kord teisele poole. Korraga aga rohmas sabaga ja traavis teed mööda karjusele järele...

Todahh elas veel kaua vaeste inimeste rõõmuks. Aga kui suri, võttis tema lapselaps Sakmat tšathani ja temast sai niisama kuulus muinasjutuvestja nagu tema vanaisagi.

Hakassi muinasjutte. 1989

11. Eesti rahvajutt

Hanede jagamine

Kogumikust "Eesti muinasjutud"

Olen kuulnud, et vanal ajal Eestimaal palju hanesid külades on peetud.

Üks vaene vabatmees elanud oma teisepoolega ühes saunahurtsikus rahulist elu. Et nad mõlemad juba vanad ja väetid olid, siis ei olnud neil võimalik enam ei lehma, kitse ega lammastki pidada. Selle-eest pidasid nad hanesid, nii omale tööks-talituseks kui ka armsaks ajaviiteks.

Ühel suvel aga õnnistanud jumal nende hanede sigimist imevärselt ja nõnda hästi juhtus, et sügise kõik tervelt ja priskelt alles olid. Vanakestel oli selle üle ütle mata suur rõõm. Selles rõõmus ütles mees oma naisele: "Et meie haned sel aastal nii hästi on edenenu d, siis kingime ühe hane õige mõisahärrale." Naine ei olnud sugugi selle vasta. Nad valisid kohe kõige parema hane teiste hulgest välja, tapsid ja tegid viisakalt puhtaks Vanake läks nüüd hanega mõisa. Sai härraga kokku ja ütles: "Austatud härra, jumal on minu hanede sigimist sel aasta rohkeste õnnistand, seepärast omas suures rõõmus toon teile ühe hane kingituseks."

Härra tänas muidugi vanameest ta lahke südame pärast. "Aga," ütles härra poolnaeruse näoga, "meid on kuus hinge, mina, minu proua, kaks poega ja kaks tütart. Kas sa võid selle kingitud hane meile kuu e le nii jagada, et me just igaüks oma jagudega rahul oleme?"

Vanake nihutas käega püksid kõrgemale, köhatas vähe ja sügas kõrva tagant tarkust. Siis ütles pikkamisi järele mõeldes tasase häälega: "Küllap mina jagan, kui aga härrad minu jagamisega rahu on." Härra kinnitas: "Kui sa õigust teed jagamisega, siis muidugi saab rahul oldud."

Vaene mees seletas: "Härra, teie olete siin mõisas peremees, kõik peavad teie sõna kuulama ja käsku täitma, sellega olete te siis kõige mõisarahva pea. Ja teile saagu siis ka hane pea. Kaks noort härrat käivad muidugi teie asemel igal pool teie eest asju toimetamas, sest et teie omad vanad jalad enam ei jõua käia; nemad on siis teie jalgade asemel, siis nendele saagu hane jalad. Kaks preilit vaevalt et siia jäävad, nendele tulevad omal ajal peigmehed järele, ja preilid lähevad ennem lennates, kui käies nendega kaasa. Nendele minu arvates saagu hane tiivad. Vanaproual ei ole siin väliste asjadega aga midagi palju toimetamist, istub hommikust õhtuni oma kleidi saba peal alati toas. Prouale saagu siis hane saba."

"Aga kellele see hane keha siis saab?" küsis härra.

"Noh, et teil seitsmendat hingelist enam ei ole, kellele ma seda luban, siis muidugi see jääb õiguse nimel mulle, jagamise eest."

Härra naeris nõnda, et kõht valutama hakkas. Kui naerutuju mööda läks, ütles ta: "Ma näen, sina oled üks tark, mõistlik ja hea südamega vanake. Sa tegid oma kingitusega mulle tõesti rõõmu, ja hane jagamisega palju nalja." Selle peale andis härra vaesele taadile kümme rubla ja ütles: "See on sulle ausa meele ja ladusa nalja palk."

Vanakese rõõm oli ülisuur. Kodus sai veel eidegagi selle üle rõõmustatud, aga rõõmu jäi ülegi veel ja see ei andnud rahu. Otsustas siis taat seda vahvat lugu ka oma rikka naabriperemehega jagada. Et ta härra käest kümme rubla kingituseks sai, seda kiitis küll, aga hane jagamisest ta ei mähkand ega mähkand rikka naabrile midagi.

Sai vanake naabri juurest välja tulnud, ütles naabrimees oma naisele: "Vaata, kus alles lugu. Tema sai oma nuumamata, rohu peal kasvanud hane eest kümme rubla, meil rammusad, rasvased haned, ma viin õige neid viis tükki härrale kingiks. Ilma kõhklemata saan ma nende eest viiskümmend rubla." Naine kiitis mehe nõu.

Teine päev kohe läks rikas mees viie tapetud nuumhanega mõisa, ütleb härrale: "Aus härra, ma toon teile viis nuumhane kingiks."

Härra tänas ka meest. Aga sai ka kohe aru, et rikas mees lahke meele pärast hanesid kinkima ei tulnud, vaid rahaahnuse himus ikka.

Pärast tänamist ütles ta mehele: "Meid on kuus hinge, kas sa võid need viis hane meile nõnda ära jagada, et sellega igaüks meist rahul on?"

Mees lõi silmad maha ja vabandas: "Mis jagaja mina sakste pere keskel võin olla, ei, ei, see ei tule mul mitte välja."

Härra sõnas: "Kui sina jagamist oma peale ei võta, lasen ma ühe teise mehe tulla, haned peavad jagatud saama."

Härra lasi nüüd saunamehe tulla ja ütles: "See mees siin tõi mulle viis nuumhane kingiks, aga ei oska viit hane kuuetele hingele jagada. Kas sa võid seda?"

Taat vastas jälle: "Kui härrad mu jagamisega aga rahul on, siis võin küll."

Härra lubas: "Kui sündsalt viisil jagad, siis küll."

Vanataat jagas: "Härra, proua ja üks hani on kokku kolm. Kaks noort härrat ja üks hani on kokku kolm. Kaks preilit ja üks hani on kokku kolm. Ja mina ise ja kaks hane on jälle kokku kolm."

Härra muidugi oli mehe targa jagamisega rahu. Saunammas sai kaks hane tänase jagamise eest jälle omale, tuli rõõmuga kui muistegi aus mees kodu.

A rikas mees, silmad häbi täis, tuli tühjade kätega kodu, külaharva naer vaid kingiks ja palgaks. Suur pala ikke suu rebestab.

II 8, 658/63 (11) Jõhvi, Päite v. ja k. - Paulus Paurmann (1891).

Kuldninaga mees

Kogumikust "Eesti muinasjutud"

Vanal ajal elanud kuskil maal üks ema oma tütrega. Sellele tütrele kuulutanud üks tark lapsepõlves, et tema endale ühe kuldninaga mehe saab. Tütar sirgunud suureks ja ei ole ka ühelegi kosja tulnud noormehele kätt andnud. Oodanud aga targa poolt töötatud kuldninaga meest. Aasta läinud, teine tulnud, ema veerenud mullarüppe, aga oodatav ei ole ilmunud.

Seal sõitis ühel õhtul, peale ema surma, üks mees musta täkuga ukse ette. Ja vaata imet, sel mehel oligi kuldnina. See mees nõudnud neiu kätt, mis see ka lubanud. Peigmees ütles omal kiire olevat ja palus pruuti kohe kaasa tulla, lubas pulmad oma kodus pidada ja pruudi venna oma juure pulma kutsuda. Pruut tõrkus küll esiti vastu, pakkis aga siis kallimad asjad kokku ja sõit algas nii, et põõsas kuulis, teine nägi, kolmas küsis, kus sa lähed.

Olid mitmed penikoormad ära sõidetud, seal tuli üks suur kiriku moodi maja vastu. Peigmees pidas hobuse kinni, andis ohjad pruudi kätte ja ütles omal tarvis sinna maja sisse minna. Hulga aja pärast tuli ta sealt välja ja sõit algas endist viisi.

Olid jälle mitmed penikoormad ära sõidetud, seal tuli jälle üks kõrge kivimaja vastu ja peigmees ütles jälle omal tarvis sinna sisse minna. Pruudi süda lõi kartlikuks. Ja nii otsustas ta, kui peigmees oli majja läinud, salaja vaatama minna, mis temal seal tegemist on. Läbi võtmeaugu uurides nägi ta, et tema peigmees istus seal majas ühe altari moodi kõrgema koha peal, küünlad põlesid ees, ja ise sõi üht koeraraibet. Hirmu ja jälestust täis, pööras tüdruk oma hobuse juure tagasi. Natukese aja pärast tuli ka peigmees järele, istus peale ja sõit algas endist viisi.

Kolmat korda tuli jälle üks kõrge maja vastu ja ka sinna ütles peigmees enesele sisseminekut olevat. Ta hüppas saanist ja ruttas majja, kuhu ukse taha ka pruut luurama läks. Seal nägi ta, et ta peigmees jälle ühe kõrge koha peal istus ja nüüd üht surnud inimest sõi. Kui noaga löödi talle südamesse: kes küll tema peigmees olla võib?

Ta läks hobuse juure ja mõtles sellega põgeneda, aga et tee tundmata oli, ei julgenud ta seda tööd ette võtta. Hulga aja pärast tuli peigmees välja ja nüüd läks sõit tulise kiirusega edasi.

Viimaks jõudsid nad ühe suure vanamoodi poollagunenud lossi ette. Hulk teenreid oli õues ootamas, kes hobuse talli viisid. Peigmees aga talutas pruudi lossi sisse. Arutuma aja käimise järele, mil ta mitte ühte teenrit ei näinud, jõudsid nad ühte kambrisse.

"Siin võid sa nüüd elada," ütleb talle peigmees, "varsti tahan pulmad teha ja selleks ajaks ka sinu venna siia tuua."

Ütles ja läks ära ja jättis pruudi üksi. Järgmisel ööl näitas pruudile ennast tema surnud ema vaim ja ütles: "Vaata, tütar! Nüüd oled sa saanud, mis sa tahtsid, sest tea, et kuldninaga mees ei ole muud keegi kui vanapagan ise ja sinu praegune eluase on põrgu eeskoda."

Küsimise peale, kust ema siia saanud, vastas ta, et tema elupaik mitte siin ei ole, vaid ühes teises kohas, aga hella ema silm valvab igal pool oma tütre üle. Tütar küsis kohkunult, et kas ta ka pääseda siit saab. Ema, vastas, et praegu küll ühtegi lootust selle peale ei ole.

Päeval tuli teda ta mees vaatama, oli igapidi viisakas ja lahke, aga vabandas ka ühtlasi, et pulmi niipea mitte võimalik suurte talituste pärast teha ei ole, ta peab mõni aeg ootama.

Üks tema endistest kosilastest, kelle süda niipea ei jahtunud, oli kuulda saanud, et üks kuldninaga mees tema armastatud pruudi ära oli viinud. Ta läks targa juure nõu küsima. Tark seletas talle, et see vanapagan ise olnud ja tema pruudi põrgu tassinud. Nüüd palus noormees, et temale nõu annaks, kuidas ta oma armastatud pruuti päästa võiks.

Tark vastas: "Võta üks kera ja mine sellega kolm neljapäeva ööd ühtejärke kõige lähema risttee peale, keera seal kera kolm kord vastu päeva ümber, küll sa siis näed, mis sul teha tuleb. Aga hoia, et sa kartma ei löö, muidu oled sa kadunud."

Mees lubas targa käsku täita ja tõttas kodu. Esimesel ja teisel neljapäeval ei juhtunud midagi iseäralikku. Kolmandal neljapäeval tõusis kange torm ja kiskus tal kera käest ära. Mees läks ja püüdis selle kinni. Siis tuli üks tuline ratas ja kiskus tal uuesti kera käest ära. Ka selle korra sai ta teda veel kätte. Varsti peale selle ilmus üks suur mees sinna, see küsis: "Mis sa hulgud siin sügavas metsas?"

Noormees vastas: "Olen vaene inimene, otsin tööd ja teenistust, eksisin aga kogemata siia metsa ära ja ei leia enam teed."

Suur mees ütles: "Mina olen ka sulaseotsija, ehk on sul lusti minu teenistusse tulla. Minu töötegemine ei ole mitte ränk, liiati veel talve ajal, ja kui sinu palganõudmine ka seda ei ole, siis võime varsti kaubad kokku lüüa."

Kosilane kostis: "Eks palgaga ole aega, kui töö nähtud, siis võime ju jälle rääkida."

Suur mees ütles: "Kui lugu nii, siis lähme minu kodu ja vaatame, kuidas kaubad kokku sünnivad."

Nad sammusid edasi ja jõudsid hulga aja pärast selle vanamoodi lossi ette. Siin näitas vanapoiss temale ta tulevase töö ette ja peale selle ka tema elukambri ja ütles: "Tänase päeva võid sa puhata ja homme tahan sulle tööd juhatada. Talve ei ole sul suurt teha, aga suvel pead selle eest koivad välja sirutama."

Ütles ja läks oma teed.

Päev otsa vahtis uus sulane, kas ta kuskil oma kallimat näe, aga ei silmanud teda kuskil. Öösi ärkas ta suure kolina peale unest üles ja ruttas akna juure vaatama, mis seal on, aga ei näinud midagi. Natukese aja pärast selle avanes tema kambri üks uks, mida ta siamaale märganud ei olnud. Ja tema kadunud armsam astuski sisse, teretas ja küsis, kuidas tema siia oli saanud. Mees jutustas ära, miks ta tulnud oli, ja et tal kohe kindel nõu teda päästa on, kui see ka tema elu maksaks.

Tüdruk vastas: "Kui sinu nõu kindel on, siis oota seni kui teise täiskuu reedeni, siis läheb ta niisama välja kui täna, katsume siis põgeneda."

Mees ootas ja tegi hoolega tööd seni kui teise täiskuu reedeni. Öösel oli jälle suur mürin ja kolin ja kui see vaikus, astus tüdruk jälle ta kambri. Käes oli tal üks vits ja mehe kätte andis ta ühe puulaastu, ühe liivatera ja ühe klaasiga natuke vett ja ütles: "Kui ma sind käsin midagi maha visata, siis tee seda, aga nüüd ruttu, sest aeg on lühike."

Oli juba tükk teed käidud, seal ütles naisterahvas: "Vitsake liigub, meid aetakse taga, viska ruttu liivatera maha."

Noormees tegi nõnda, kohe sündis nende selja taha suur mägi, aga nemad ise ruttasid tuulekiirusel edasi. Vanapoiss jõudis mäe taha, jooksis esimese hooga vastu mäge, prõntsatas tagasi ja hüüdis oma pojale: "Poega, sõua, poega, jõua, mine too kodust labidad ära!"

Peagi olid kaks labidat seal ja nad kaevasid mäge mis pea auras.

Põgenejad olid jälle hulga teed ära käinud, kui tüdruk hüüdis: "Vitsake liigub, meid aetakse taga, viska laast maha!"

Noormees tegi nõnda, kohe tekkis nende selja taha suur, kõrge ja paks mets. Vanapoiss jõudis metsa taha, pühkis higi otsa eest ja hüüdis: "Poega, sõua, poega, jõua, mine too kodust kirved ära!"

Natukese aja pärast oli poeg ka kirvestega tagasi ja nad raiusid, et laastud lendasid. Peagi oli mets maas ja nüüd kihutasid nad tuulekiirusel edasi.

Noormees ja tüdruk olid juba üsna kodu lähedale jõudnud, kui vanapagan jälle kannul oli. Seal hüüdis tüdruk: "Viska veetilk maha!"

Noormees tegi nõnda ja kohe sündis nende vahele suur ääretu meri. Vanapoiss jõudis mere taha ja hüüdis: "Poega, sõua, poega, jõua, mine too kottu vanamoor ära, küll see joob selle mere ära!"

Varsti oli ka vanamoor seal, kes ka kohe hullupööra vett imema hakkas. Juba oli meri peaaegu tühi, seal partsatas vanamoor lõhki ja vesi jooksis tagasi merre. Vanapoiss jäi vee taha vahtima ja ei saanud põgenejaid kätte.

Need läksid aga kodu ja elasid kui meest-naist kaua ja õnnelikult.

H II 21, 613/9 (6) < Tori - T. Juurikas (1889). Kujutelm kuldinaga mehest on tuntud ka kõnekäändudes: "Ega sinagi kuldinaga meest oota!" (Saarde).

Oakene

Kogumikust "Marjakobar ja teisi setu muinasjutte"

Elas eidekene oma pojakesega. Pojakene istutas saunalava alla oakese ja käsi sead igapäev vaatamas. Kui esimesel päeval läks vaatama, siis oakene oli juba üles tulnud. Pojakene jooksis koju ja ütles: "Memmekene oakene on juba üles tulnud!" - "Hüva pojake, las kasvab!" ütles emakene. Tuli teine päevakene ja pojakene läks jällegi saunalava alla oakest vaatama. Nüüd oli oakene juba hea suuremaks kasvanud, peaaegu põidlapikkuseks. Pojakene jooksis jällegi koju, hakkas oma emakesele kiitma ja kõnelema: "Memmekene, oakene on juba vaksapikkune!1" - "Hüva, pojakene, hüva, las no kasvab suuremaks!" ütles emakene. Tuli kolmas päevakene ja pojakene läks jällegi saunalava alla oma oakest vaatama. Nüüd oli oakene juba saunalava kõrguseks kasvanud. Pojakesel oli hea meel ja jooksis koju emale kõnelema, et oakene on juba saunalava-kõrguseks kasvanud. Emakene rõõmustas ka ning ütles niisama kui ennegi: "Las no kasvab suuremaks?" Tuli neljas päevakene - siis oli oakene sauna laeni kasvanud ja viiendal päeval juba katuse harjani, kuuendal päeval poole taevani. Niimoodi käis pojakene sauna juurde oakest vaatama, kuni oakene kasvas otsaga taevasse. Noh, ronis pojakene oakest pidi üles, seni kuni taevasse. Seal ta läks, läks, käis, käis, kuni sai ühe tarekese juurde. Pojakene läks tarre sisse ja nägi, et polnud kedagi kodus. Tare ahi oli suhkrust, seinad saiast, pingid pliinidest, kapp sõirast. Pojakene tahtis süüa ja sõigi ahju küljest suhkrut, pingi küljest pliine, seina küljest saia ja läks ahju taha magama.

On kui aega on, äkki kuuleb - seitse kitsekest tulevad tarre. Need tundsid ära, et keegi on tares käinud, saia, suhkrut ja pliine söönud. Kui jälle välja läksid, jätsid ühe silmaga kitse valvama. Ühe silmaga kits valvas, valvas, aga ei tulnud kedagi. Eidepojukene istus ikka ahju taga, kuni hakkas süüa tahtma. Siis ta laulis:

Uinu, uinu üks silm; magama!

Ja kitsekene jäigi magama. Nüüd tuli eidepojake ahju tagant välja ja hakkas sööma: ahjus küljest suhkrut, pingi küljest pliine, kapi küljest sõira seina küljest saia. Sõi kõhukese täis ja läks ahju taha magama.

Oli kaua oli, kui tulid kitsekeseid koju ja küsisid ühesilmaga kitselt: "Kas nägid, kas kuulsid ka midagi?" - "Ei tea, ei kuulnud, ei näinud midagi!" Nüüd jätsid kahesilmaga kitse valvama, ise läksid metsa sööma ja jooma. Kahe silmaga kits valvas, valvas, kuid ei näinud kedagi tulevat ega häält tegevat. Eidepojake hakkas jälle laulma:

Uinu, uinu üks silm, magama
teine kah järele!"

Kitsekene jäigi magama ega kuulnud, kuidas eidepoeg välja tuli ja hakkas sööma kõike, mida tahtis: ahjus küljest suhkrut, pingi küljest pliine, kapi küljest sõira seina küljest saia. Sõi kõhukese täis ja läks jälle ahju taha magama. Veidikese aja pärast tulid kitsed koju ja imestasid, et jällegi on, ei tea kes tares käinud ja kurja teinud. Küsisid vahi käest: "Kas nägid, kuulsid kedagi?" - "Ei näinud-kuulnud kedagi," ütles kahesilmaga kits. Nüüd ütles kolmesilmaga kits: "Ma jään ise valvama. Küll ma ta kinni püüan." Teised läksid oma teed. Valvas, valvas, istus, istus, kuid ei näinud kedagi tulevat ega liikuvat.

Eidepojake hakkas jälle laulma ja kitsekest magama uinutama:

Uinu, uinu üks silm, magama
teine kah järele!

Uinu, uinu teine silm
kolmas kah järele!"

Kitsekene jäigi magama ega kuulnud, et eidepoeg hakkas sööma ahju küljest suhkrut, pingi küljest pliine, kapi küljest sõira seina küljest saia. Sõi kõhukese täis ja läks jälle ahju taha magama. Tüki aja pärast tulid kitsed koju, leidsid jälle palju kurja tehtud. "Noh kas nägid kedagi?" - "Aga ei näinud kedagi!" Nüüd jäi valvama neljasilmaga kits, hakkas valvama: kes tuleb ja kes ei tule?

Eidepojake hakkas jälle ahju taga laulma:

Uinu, uinu üks silm, magama
teine kah järele!

Uinu, uinu teine silm
kolmas kah järele!

Uinu, uinu kolmas silm,
neljas kah järele!

Kitsekesel jäid kõik neli silma magama, eidepojake tuli ahju tagant välja, sõi-jõi, mis tahtis ja põgenes oma pessa tagasi. Tulid jälle kitsed koju, hakkasid muretsema: "Kes küll nii palju kahju teeb?" Seekord jäi viie silmaga kits valvama, aga jäi ka eidepoju laulu peale magama. Nõnda valvas veel ka kuuesilmaline ja viimaks tuli kord seitsmesilmalise kätte. Eidepoeg hakkas ka temale laulma:

Uinu, uinu üks silm, magama
teine kah järele!

Uinu, uinu teine silm
kolmas kah järele!

Uinu, uinu kolmas silm,
neljas kah järele!

Uinu, uinu neljas silm,
viies kah järele!

Uinu, uinu viies silm,
kuues kah järele!

Eidepojal läks aga meelest seitsmes silmake ka magama uinutada ja see jäigi valvama. Pojakene tuli ahju tagant välja ja hakkas sööma, kuid seitsmes silmakene nägi ära ja kitsekene võttis eidepojakese kinni. Nüüd tulid ka teised kitsed koju, hakkasid küsima ja nõudma, kust tulnud, kes ta säärane on. Eidepojake seletas kõik ära, kuidas ja kust tulnud.

Kitsekese pidasid nõu ja ütlesid, et kui eidepojake tahab, siis võibki siia jääda. Poiss vastas: " Mul on vana emake kodu!" Kitsekese käskisid pojakesel eidekesele järele minna. Eidepojake läkski oakest mööda alla ja seletas emakesele, mis ta seal taevas nägi ja et seal on ahi suhkrust, seinad saiaist, pingid pliinidest ja kapp sõirast. Emakesel oli hea meel, et pojake talle järele tuli. Pojake pani eidekese kotti, võttis kotiga selga ja läks oakest pidi taevasse minema. Läks, läks ikka kõrgemale, aga oakesel oli vahepeal latv juba ära kuivanud ja maha murdunud ja nii pidi pojake ühes emakesega jälle maa peale tagasi tulema.

Surm lähkris

Kogumikust "Eesti muinasjutud"

Vanal hallil ajal oli Venevere vallas üks taluperemees. See ilmaski ei maksnud oma sulastele palka, vaid selle asemel, kui sulane aasta lõpul teisale, uude kohta läks, andis ta tee peale ikka leiva ja lähkriga joogi kaasa.

Kord oli jälle üks sulane selle peremehe juurde teenima tulnud. Ta oli juba seitse aastat teeninud, aga kordagi ei olnud ta palka saanud. Viimati ütles ta, et ära läheb mujalt teenistust vaatama, kust ka natukene palka võib saada. Peremees käskis perenaist sulasele äraminekul ühe lamba keeta ja seitsme päeva jaoks leiba ka kaasa panna. Ise aga pani ta ühe suure lähkri õlut täis. Sulane sidus lähkri kotiga kokku, võttis õlale ja läks siis oma teed, et uut kohta leida.

Teed käies jõudis ta õhtuks ühe metsa veerele. Seal istus ta ühe künka otsa maha, võttis oma leivakoti lahti, et õhtust süüa. Oli leib ja liha kotist välja võetud, siis hüüdis ta: "Tulgu aidaku mul ära süüa seitsme aasta teenistus, kelle kõht tühi on!"

Kohe ilmus üks vana hall mehike sinna. Sulane aga küsis: "Kes sa oled?" Oli mehike ära seletanud, et ta altimast vanakurat olla. Sellele aga ei andnud sulane mitte suutäitki, ütles: "Sind ma ei tunne! Ma ei ole sind veel iialgi kuulnudki, seepärast tundmata isikule ma ei anna!"

Vanapoiss kadus sedamaid. Sulane aga hõikas jälle oma kutset, et tuleks keegi tema seitsmeaasta palka appi ära sööma.

Kohe ilmus jälle üks teine vanamehike, kes aga palju vanem oli ja suurema pika habemega. Kui sulane küsimise peale oli kuulda saanud, et vanamees taevataat ise olla, siis vastas ta: "Sulle ma küll ei anna! Sest ma küll sind heast ei tunne, aga ma olen sust kuulnud, et sa oled ju see ilma ja taeva peaperemees. Mispärast sa ei tee õigust? Ühele annad sa ülearu rohkesti varandust, kunas teisele sa ei anna head kõhutäitki. Siin on! Ma olen seitse aastat teeninud, kutsun nüüd ka kedagi vaest, ehk tulevad sellestki piskust, mis mul toiduks antud on, ka osa võtma. Kohe siis oled sa jälle ees. Tahaksid sellestki oma osa saada, mis ühe teisele hädast vaja oleks. Sa võid minna, ma sulle küll ei anna!"

Nõnda siis kadus taevataat ära, kunas sulane jälle oma kutset kordas. Varsi tuli ta kutse peale üks keskealine mees. Kohe küsis sulane, kes ta olla. Oli mees jutustanud, et ta surm olla, siis käskis ta kohe teda sööma hakata. Nad sõid seltsis suure leivakoti - seitsme aasta teenistuse - tühjaks. Sulane oli surma vastu hästi sõbralik. Ta ütles surmale: "Sinule annan ma hea meelega, sest sina oled õigusetegija. Sa ei ole küsinud, kas keegi rikas ehk vaene on, sest sa oled igalt poolt oma osa ühetasa võtnud. Sellepärast sööme ja joome siis nüüd minu osa, mis oma kauase teenistuse eest olen saanud, ära!"

Oli nüüd toidus söödud ja lähker tühjaks joodud, siis oli märjukese mõju mõlema pead soojaks teinud, nõnda et jutt ladusasti edasi kestis. Viimati küsis sulane surma käest: "Ütle ometi, kuidas sa pääsed igalt poolt kinnistest ustest ja akendest sisse!"

"Pääsen sisse!" ütles surm. "See on mul kerge asi! Näe, siin on praegu lähkri väike suuauk, aga ma pääsen hõlpsasti siit läbi sisse!"

Silmapilk oli surma suur kogu ta kõrvast kadunud. Sulane vaatas lähkri sisse, ja surm oligi sees. Kohe pani sulane lähkri suule pundi peale, lõi selle tugevasti kinni, võttis õlale ja sammus mere poole, et lähkriaga surma ära uputada. "Tahan sulle otsa peale teha, et sindki, viimast röövlit ega tülitajat, enam ilma peal uitamas ei oleks," mõtles sulane ja rändas niisuguse otstarbega edasi kuni mereranda. Seal sidus ta paar kivi lähkripaela külge ja lasi selle ranna ääres sügavasse põhja vajuda. "Noh, siin on sinu ots," mõtles sulane ja läks oma teed.

Surm aga ei surnud mitte lähkris ära. Nüüd aga tuli surmast Simuna kihelkonnas Veneveres suur puudus kätte. Kasvasid lapsed ja noored inimesed seitse aastat priskest ja julgesti edasi, kunas vanad inimesed suures hädas surma järel igatsesid. Surm oli kadunud, teda ei olnud kellegi silm näinud ega kõrv kuulnud. Vanad raugad ootasid teda ja olid vaevas, üle kaheksakümne-üheksakümne aasta vanused ägasid ja oigasid: "Surm kallis, armas surm! Tule ometi ükskord ja päästa meid vaevast ära! Miks oled sinagi meid ära põlanud? Elu on meil halb ja tervis vilets, tule ometi, kallis surm, ja vii meid oma riiki rahupaika igavese unele!"

Seitse aastat peale seda, kui sulane oli surma lähkriaga merre lasknud, leidsid kalamehed ranna äärest ühe lähkri, mida lained olid randa uhtunud. Vesi oli paelad katki mäendanud, niisiis tõusis lähker vee peale. Mehed, kes lähkri leidsid, löid pundi pealt ära, et näha saada, mis sees on. Lähkrist hüppas lahja kondine mehekuju - surm ise - välja! Täna mehi, et olid teda vabastanud, ja tõttas kohe, ranna äärest heinaniitja käest vikatit õlale võttes jälle oma endise töö juure. Lähkris oli nälg ta liha luude pealt nii ära lõpetanud, nagu ta praegu veel välja näeb.

Igatseb keegi rauk Veneveres jälle surma järel, siis ikka vastatakse: "Ei tea, ehk surm on jälle lähkris."

EKnS 37, 33/4 (13) Simuna - H. Kanketer < Gustav Mägi (1906).

Tark kuningas ja mõistmata talumees

Kogumikust "Tartumaa saja-aastaste jutud." Valimik murdetekste. Kogunud Hella Keem.

Ennemuiste elas üks kuningas. Muidu oli hea mees ja rahvamees, aga sead tema ei sallinud, et keegi temast targem tahtsi oli. Nagu tema ütles, nii pidi ka olema, vastuhaukumist ei sallinud mitte.

Ühel kevadisel hommikupoolikul läks kuningas koos ühe kindraliga jalutama ja vaatama, kuidas rahvas elab. Päev ilus ja päike paistis heledasti. Kuningas ütles: "Ilus, soe ilm täna." Kindral kiitis alandlikult takka järgi: "Jah, väga ilus ilmake." Kuningas vaatas taevasse ja sõnas murelikult: "Oi, aga seal põhjapool on taevas pilves. Õhtuks hakkab vihma sadama." Kindral jälle: "Jah, jah õhtuks hakkab kindla peale sadama." Aga kuningas ei saa ikka veel silmi taeva küljest lahti: "Oi see pole miski pilv, mehed põletavad hagu, see on ju suitsupilv, ei ole vihmopilv! Ei hakka täna sadama." Kindral jälle kiidab järele vastutulelikult: "Ei hakka sadama. Täna ei hakka." Könnivad, könnivad. Tee ääres talumees künnab härgadega. Kuningas hõikab: "Jõudu mees! Kas ei ole ilus ilm täna?" Talumees jätab härjad seisma ja vastab: "Niisama kõndimiseks on ta ilus küll, aga töötegemiseks oleks nagu tiba kuum. Härgadel näed nahad seljas märjad, ei taha kuidagi atra vedada." Kuningale too vastus väga ei meeldinud, aga püüdis ikka veel juttu teha. Ja seal oligi varblane parasjagu tee peal hobuse pabulate sees siblimise lõpetanud, hõikas veel kuninga nina ees tsäuts, tsäuts! tsäuts, tsäuts! Kuningas hakkas naerma ja ütles: "Näe ööbik! Ära tunneb oma kuninga, tuleb lauluga tervitama."

Talumees raputab pead. "Kus ta siis ööbik on, see ju puhta harilik varblane! - "Ööbik!" - "Varblane" - "Ööbik!" - "Varblane!" Kuninga kannatus hakkas katkema: "Kuule mees, kui sinu kuningas ütleb, et on ööbik, siis ta on ka ööbik!" Talumees ei anna aga mitte järgi: "Ta ei ole ju ööbik. Ööbik laulab öösi, tema ei tule sul kuuma ilmaga siia ennast näitama." Vahepeal hakkasidki juba inimesed ümber vaidlejate kogunema. Kõik kuulasid suure huviga pealt, et näis mis sest asjast nüüd saab. Kuningas pööras ennast rahva poole ja küsis: "No öelge teie, kas on varblane või ööbik!" Ja mõtle, kõik kordasid nagu ühest suust - ööbik, ööbik! Kuningal oli hea meel, sihtis sõrmega talumehe peale: "Aga näete too mees arvab, et see on varblane. Kui teie hulgas mõni ka nii mõtleb, olgu julge ja astugu ette!" Rahvas seisis nagu müür, mitte üks ei liikunud. Talumees vaatab ja ei usu oma silmi, nagu unes - tema üleaedne ka sealsamas, muidu üdini aus mees aga nüüd mitte üks sõna, ei nih ei noh. Kuningas lööb pea püsti, mõõdab kändjat pika pilguga: "Noh mees, mis sa nüüd ütled?" Talumees ütleb rutusti: "See on varblane!" Nüüd sai kuninga kannatus otsa ja ta käratas. "Võtke see mees kinni, viige talli ja kakskümmend viis vitsahoopi!" Paar virka jooksid kohe käsku täitma. Mees ei hakanud vastu ka ütles vaid. "Te võite mind peksta palju tahate, aga varblane ta oli ja varblaseks ta jääb kah!" - "Viiskümmend vitsahoopi! Ja soolaga!" karjus vihane kuningas. No sellist vastuhaukujat tema polnud veel kohanud. No kuidas sa jõuad sellise targaks õpetada! Kindral oli ka kuninga kõrval kohe päris mures, ei teadnud kuidas olla või mis ütelda. Inimesed läksid laiali. Igaüks vaatas kuidas oma töö juurde sai. Kuningas ja kindral läksid ka nohisedes edasi.

Talumees sai oma viiskümmend hoopki kätte ja komberdas põllule tagasi. Naabrimees oli härjad oma hoole alla seniks võtnud, tuli talle kurva näoga vastu. "No mis sa hakkasid tühjaga vaidlema. Sa ju tead, milline ta on. Oli sul vaja oma suud jahutada!" Talumees vastas läbi valu-vaeva:

"Aga see oli ju varblane!" Nüüd sa naabrimehe mõõt ka täis, hakkas kohe päris kurjasti pahandama:" No ikka varblane, varblane ja varblane! Sind ei paranda ka muu kui haud! Sa tead ju, kel võim sel õigus, kellel kott, tol kohus. Ja kellel väga suur suu on, tol peab ka väga lai selg olema, et kõik too vastu võtta, mis suu välja teeninud on. Minu nahk on küll paksuks pargitud, aga ma ei taha, et ta mul narmastena seljast maha tuleb. Sellepärast hoian mina oma keele hammaste taga. Ja näed, seal on minu lambakarja suur oinas. Tema laulab ikka mää, mää! Aga kui kuningas tuleb ja ta ööbiku pakub olevat, ma ei lausu mitte üks sõna. Ja kui ta sellele oinale kindrali kuue selga topib ja pagunid peale seab, mina kätt ette ei pane. Võib-olla ta kuninga aukandjate seas kõige rumalam ei olegi. Vähemalt määgida ja lambaid karata mõistab ta omast tarkusest, ettenäitamist ei ole vaja."

12. Lood emast

Hää ämm ja tige ämm

Lutsi rahva jutt

Elas mees naisega. Oli mehel ema, oli naisel ema. Naisel ema vanakene, mehel ema vanakene. Aga mehe ema oli hää, naise ema ilma tige. Ei naine sallinud mehe ema "Mis me tast söödame, tööd ei suuda teha, paljalt risuks ees."

Ajab muudkui meest taga, et see ema ära viiks sohu. Mis teha! Pojal ema armas, aga naine piinab, piinab. Viimaks peremees viibki oma ema külmal ööl mäe otsa, jätab sinna, ehk külmab ära. Vanakene nutab, nutab haledasti. Küsib Jumal temalt "Vanakene, mis sa nutad, kas sul külm?"

"Mis teed? Jumala külm, Jumala lämmi!"

Jumal laseb taevavärava lahti, heidab vanale emale kasukaid alla, küsib jälle-

"Noh vanakene, kas külm?"

"Jumala külm, Jumala lämmi!" Heitis Jumal seelikuid alla suure hulga. Ikka Jumal küsib "Kas külm emakene?" Aga ema ei kaeba, muudkui vastab:

"Jumala külm, Jumala lämmi!" Saatis Jumal vanakesele alla rätikuid, saatis saapaid, sukki, kangast; heitis talle taevast raha, leiba, mitu pätsi. Vanakene paneb riided selga, istub soojas, kui oleks toas ahju taga.

Istub, istub, ju sai valge, tuli hommik. Hommikul poeg läheb vaatama, ema tal ometi armas "Matan kõige vähemast luukesedgi ära!" Näeb - ema istub mäe otsas, uued riided selgas, kõrval suur hunnik kasukaid, sukki, seelikuid, leiba, raha - kes selle rikkuse kõik ära jõuab nimetada! Poeg läheb ema juurde-

"Oi emakene, armsakene, kuis sulle kõik see sai?"

"Jumal andis pojakene, Jumal ikka küsis, kas mul on külm, mina ikka ütlesin "Jumala külm, Jumala lämmi!"

Poeg tõttab rutusti koju, tuleb hobustega tagasi, viib ema ära, viib kõik ta varanduse ka, mis Jumal taevast alla heitnud. Saab ema koju, läheb ahju peale sooja. "Hm, hm - mõtleb perenaine - tema tõi niipalju, minu ema toob kahevõrra. Ajab oma meest- "Vii minu ema ka mäe otsa!" Mees viib ämma mäe otsa, jätab kivi äärde istuma, ise läheb koju. Sai öö, Jumal küsis-

"Vanakene kas sul külm?" Vana nuriseb vastu-

"Ah, külm, külm. Sa ju pitsitad nii, et!"

Jumal pitsitab külma veel kõvemaks, küsib jälle "Vanakene, kas sul külm?"

"Külm, külm, sa ju pitsitad nii, et!" Jälle pitsitab Jumal külma juurde-

"Kas külm, vanakene?"

"Külm, külm!" Jumal pitsitas külma juurde, nii et äragi pitsitas vana. Suri ära.

Hommikul perenaine ajab meest- "Pane hobuse ette, mine mu ema järele, temale on hääd antud rohkem kui sinu emale." Mees paneb hobuse ette, sõidab mäele - ämm surnud nii, et ära külmanud, luud-kondidki laiali pillanud. Mees korjab kondikesed kokku, viib koju naisele. See lõi käsi kokku- "Vist ikka minu ema nii hästi paluda ei mõistnud, kui sinu ema! " Maeti naise ema luud maha.

Aga mehe ema elas, elas õndsas surma tunnini. Oli tal enesel süüa, riiet, varandust, oli tal teistelegi jagada.

Mao silmad

Jaapani muinasjutt

Elas kord puuraiuja, nimeks Nihati. Kord mägedest õhtul koju tulles, märkas ta hämaras ühe puu juures kummalist liikumist. Ta polnud küll argade killast, aga pisut kõhe hakkas küll. Ometi otsustas ta siiski vaadata, mislaadi loomaga võiks seal tegemist olla, kui omaks suureks imestuseks nägi, et seal hoopis üks naine puu külge kinni seotud oli. Mees läks veel lähemale ja nägi, et naine päris oma juustega puu külge oli aheldet. Silmad olid tal suletud, nagu oleks meelemärkuseta. Nihatil hakkas naisest kahju ja ta sidus naise juuksed vallale ja too libises puu najale maha, ohkas siis sügavasti ja avas silmad. Naine oli noor ja väga kaunis.

- Mis sinuga juhtus? Kes sind niimoodi solvas? - küsis Nihati. Naine hakkas nutma. Ja mida ka mees temalt ei küsinud, naine nuttis aina südantlõhestavamalt edasi. Nihati mõistnud ei midagi teha, tahtis juba minema hakata, aga siis hüüdis naine:

- Pea kinni. Oota, ära jäta mind siia! Võta mind endaga kaasa." Nihati mõtles küll, mine tea, kust see naine tulnud on, aga ei saa ju teda ka saatuse hooleks jätta. Ja ta võttis naise enda juurde koju. Elas naine nädala, ka teise, aga sellest mis temaga juhtunud oli, mitte sõnakestki ei rääkinud. Ja ega Nihati ka enam ei küsinud, sai aru, et naisel mingi saladus hingel kanda on, aga pärima ei hakanud. Siis ühel päeval sõnas ta hoopis: "Kuule kas sa ei tuleks mulle naiseks. Hoolitseksin sinu eest terve elu."

- Tänu sulle, et mind õnnetukest armastama oled hakanud. Olen nõus su naiseks saama, aga ainult siis kui lubad, et minu kohta kunagi midagi teada ei taha saada."

- Oli mis oli, mis see minu asi enam on - lubas mees. Nad abiellusid ja elasid õnnelikult. Peagi kandis naine nende lapsukest oma südame all. Kui tuli aeg lapsega maha saada, palus ta meest:

- Ehita palun maja ümber suur ja kõrge ja tihe tara. Kui see valmis, lähen ma majja ja sa pead lubama, et ei tule enne mind vaatama, kui ma ise meie lapsega väravale ilmun."

Mees lubas. Ehitas kõrge tara ja lahkus majast nagu naine oli palunud. Ootas päeva, kaks - hakkas muretsema, kas ikka kõik korras on ja kuidas naine seal hakkama saab. Ja ei saanud muidu kui läks aia taha ja uuristas ühte taralauda augu ja vaatas... Ja mis ta seal nägi...Maja ees lamas suur madu, kes oli kerinud end ümber vastsündinud lapse. Mees jooksis küll eemale ja mõtles - minu naine polegi päris inimene vaid madu... Ja samas hakkas ta kahjatsema - Oh, oli mul vaja vaadata...Siis avanes aiavärv ja seal seisis nuttes tema naine, tilluke poisike kätel.

- Ma ju palusin sind kallis mees, mind mitte vaatama tulla. Aga sa ei kuulanud. Ma olen kunagi kurja teinud. Mäejumalus sai mu peale pahaseks ja muutis mu maoks. Ometi oli mul võimalus taas inimeseks saada, kui mind juhtub armastama mees, kes oma sõna kunagi ei murra. Siis oleksingi jäänud inimeseks, aga nüüd pean taas maona mägedesse minema. Jumalaga. Sina pead meie poja eest hoolitsema." Mees nägi, et naise jalad muutusid juba mao sabaks. Ta haaras lapse naise käelt ja küsis: - Sina lähed, aga millega ma lapse toidan?" - Naine võttis oma vasaku silma ja ütles - kui ta nutab, anna talle see."

Ja sel hetkel seisiski mehe ees suur, ühe silmaga madu, kes end ümber pööras ja aeglaselt, aeglaselt üles mägedesse vookles.

Väike poiss sai nimeks Botaro. Niipea kui laps nutma hakkas, andis isa pojale ema silma, ja tõesti sellesse oli kätketud küllap suur ema armastus, sest laps jäi kohe vaiki ja naeratas. Aga silm kulus iga päevaga ja ühel päeval polnud enam midagi järel. Ja laps hakkas kohe nutma ka. Isa pakkus silma asemele küll üht ja teist, aga laps aina nuttis. Siis võttis mees poja sidus ta oma selga ja läks mägedesse oma naist otsima. Iga mägijärve ääres jäi mees seisma ja hüüdis- "kas siin elab väikese Botaro ema? Vasta meile!"

Ja viimaks ühe järve ääres löid järveveed vahutades vastu kaljukaldaid ja veest tõusid suur, ühe silmaga madu. "Kallis naine, meie poeg nutab ööd ja päevad. Ma ei tea, mis teha. Sinu silm on ära kulunud. Kardan, et meie laps sureb, palun anna talle ka teine silm." - Kurvalt vastas madu: "Olgu peale, ma annan oma silma, aga siis jään ma pimedaks ega saa enam vahet teha hommikuse päevatõusu ja õhtuse videviku vahel. Palun sind igal hommikul ja õhtul siin kella helistada, et siis teaksin, millal algab uus päev, mille uus öö." Mees lubas, madu andis oma silma ja ujus tagasi järve põhja. Laps jäi aga taas kohe vaiki. Nihati ehitas väikese kellatorni järve kaldale ja hakkas igal hommikul ja õhtul seal kella helistamas käima. Botaro kasvas jõudsasti ja temast tuli tubli ja vahva poiss.

Siis sai ta kümne aastaseks. Sel päeval otsustas ta küsida isa käest, miks teistel poistel ja tüdrukutel on emad, aga temal pole. Isa rääkis kõik, mis juhtunud oli. Poiss mõtles, las olla minu ema suur ja kole madu, mina tahan teda ikka näha. Salaja ööhakul otsustas ta ema otsima minna. Jõudis järve kaldale ja hüüdis - "Ema, emake, sinu Botaro on siin! Kus sa oled?" Vesi lõi vahutama vastu kaljukaldaid ja suur, pime madu tõusis järve keskelt üles. Väike poiss ehmus ja tahtis ära joosta, siis aga mõtles - see on ikka ju minu ema. Pööras ümber ja astus julgelt maole vastu. Võttis tal kahe käega kõvasti ümber kaela kinni ja sõnas - emake, kallis emake....Ja korruga muutus madu taas naiseks, haaras oma poja sülle ja kallistas teda vastu.

Ja nad läksid koos koju ja sest päevast elasid nad väga üksteist hoides ja armastades oma elupäevade lõpuni.

Kogumikust Ckazka za skazkoi.Piret Päär

13. Soovilood

Aljonushka ja Jegorushka

Elas taat Jegor oma eide Aljonushkaga. Taat käis metsas puid tegemas, Aljonushka kodus kodu ahju ääres kindaid. Äkki kuuleb, hiireke krõbistab toanurgas. Eit seadis hiirelõksu üles ja kodus rahulikult edasi. Korruga käis klõps. Eideke läheb vaatama, ja näeb ongi hiir. Aga hiir hakkab inimese keeles rääkima: "Pai Aljonushka, lase mind vabaks. Ma võin täita sinu kolm soovi. Kui sa minu seljast 3 karva kaksad, need kinnastesse kood, kindad kätte paned ja kolm korda käsi kokku lööd, läheb su soov täide."

Eideke võttiski hiirelt kolm karva, kodus kärmelt kinnastesse ja pani kindad kätte. Mõtles, mida küll võiks soovidaEi tea, mis see taat seal metsas ka teeb. Ajaks temaga heal meelel kah paar sõnakest juttu või? Ja Aljonushka lõi korra käsi kokku ja soovis, et taat oleks kodus. Seal tõusiski suur marutuul, tuisk ja korruga löid ukсед vallale ning taat seisiski toas. Üleni lumine, habe härmas ja ise ehmunud näoga.

"Oi kui tore, et sa Jegorushka koju tulid, tahtsin sind nii väga näha, et soovisin, et sa kodus oleksid". Taat ei saanud algul sugugi aru sellest, mis temaga juhtunud oli. Aga kui Aljonushka hiirest ja kolmest soovist oli kõik ära rääkinud, sai ta väga pahaseks "Oh sa rumal eit, mul töö kõik metsas pooleli, sina kutsud asja eest teist taga mind koju". Oi ta pahandas eidekesega. Aljonushka ei tahtnud, et taat nii kuri on, lõi käsi korraks kokku ja soovis, et taat enam nii kuri poleks. Sealsamas muutus taat Aljonushka vastu nii lahkeks, ei pahandanud enam ja oli nii leebe, nii leebe. Ajas juttu ja ohkas siis viimaks kurvalt: "Nüüd pean hakkama metsa tagasi minema, töö kõik pooleli, tee on pikk ja tuisanud, aga küll ma kunagi ikka kohale jõuan." Eidel hakkas taadist kahju, et ta tema pärast nii palju maad nüüd asjata maha vantsima. Ta lõi korra käsi kokku ja soovis, et taat tagasi metsas oleks. Kohe tõusis suur marutuul ja taat oligi kadunud. Soovid ka olid otsas.

Hiireke lausus: "Oh sind Aljonushkat, nüüd raiskasid asjatult oma soovid äragi!"

"Kuidas asjatult. See polnud sugugi asjata, ma ju sain näha oma armastatud taadikest, Jegorushkat."

Ütles nii, lasi hiire lõksust välja ja hakkas uusi kindaid kuduma.

Kogumikust "Laste sõna" 1960.

14. Ahelmuinasjutud

Lõhutud muna

Raamatust "Vepsa muinasjutte" tõlk. Kristi Salve

Elasid kord eite-taati. Oli neil kirju kanake. See munes lautsile muna. Tuli pikkhänd hiir, käis mööda lautsit, puudutas sabaga muna. Muna veeres põrandale ja purunes. Eite-taati hakkasid kahjumeelest nutma, ukсед-aknad hakkasid uluma, aiateibad praksuma. Lendas harakas aiateibasse ja imestas: "Miks te, aiateibad, nõnda praksite, nagu lõhestaksite peerge?" - "Kui sa kuuleksid, mis on juhtunud, siis kitkuksid sa kõik oma sabasuled välja. Kuula siis! Elasid eite taati. See munes lautsile muna. Tuli pikkhänd hiir, käis mööda lautsit, puudutas sabaga muna. Muna veeres põrandale ja purunes. Eite-taati hakkasid kahjumeelest nutma, ukсед-aknad hakkasid uluma, aiateibad praksuma."

Harakas hakkas samuti muretsema ja kiskus suures kurvastuses kõik oma sabasuled välja. Niimoodi sabatuna lendas ta tamme otsa. Tamm imestas ja küsis: "Miks sa, harakas, oled hännata?" Harakas kostis: "Kui sa teaksid, mis on juhtunud, küllap sa murraksid kõik oma oksad. Kuula siis. Elasid eite-taati. Oli neil kirju kanake. See munes lautsile muna. Tuli pikkhänd hiir, käis mööda lautsit, puudutas sabaga muna. Muna veeres põrandale ja purunes. Eite-taati hakkasid kahjumeelest nutma, ukсед-aknad hakkasid uluma, aiateibad praksuma, aga mina kitkusin oma sabasuled välja." Nüüd hakkas ka tammel katkiläinud munast kahju ning ta murdis kõik oma oksad ära.

Papi miniad tulid allikale vett võtma, märkasid, et allika ääres kasvava tamme oksad on murtud, ning küsisid: "Miks sul, tammeke, oksad murtud on?" Tamm vastas: "Kui te vaid teaksite, mis on juhtunud, küllap teiegi läheksite kurvastuse tõttu meelest ära, hakkaksite üksteist kaelkookudega lööma. Kuulake siis. Elasid eite-taati. Oli neil kirju kanake. See munes lautsile muna. Tuli pikkhänd hiir, käis mööda lautsit, puudutas sabaga muna. Muna veeres põrandale ja purunes. Eite-taati hakkasid kahjumeelest nutma, ukсед-aknad hakkasid uluma, aiateibad praksuma, harakas kitkus oma sabasuled välja, mina murdsin oksad." Seda kuuldes läksid papi miniad meelest ära, kukkusid üksteist kaelkookudega peksma. Peksid, peksid, said kõvasti haiget ja komberdasid lõpuks ilma veeta koju, ise üleni muhkudes. Papp nägi neid tulemas ja imestas: "Mis teil viga on? Miks te vett pole toonud ja ise muhke täis olete?" Miniad halisesid: "Oh, ära parem räägi! Kui sa teaksid, mis on juhtunud, küllap sa tiriksid oma habeme ja juuksed juurtega välja. Kuula siis! Elasid eite-taati. Oli neil kirju kanake. See munes lautsile muna. Tuli pikkhänd hiir, käis mööda lautsit, puudutas sabaga muna. Muna veeres põrandale ja purunes. Eite-taati hakkasid kahjumeelest nutma, ukсед-aknad hakkasid uluma, aiateibad praksuma, harakas kitkus oma sabasuled välja, tamm murdis oksad. Aga meie hakkasime meeltesegaduses üksteist kaelkookudega peksma." Seda kuuldes sai ka papp väga kurvaks ning tiris oma juuksed ja habeme juurtega välja.

Vaat siis, kui palju muret ja meeleheidet ühe purunenud munakese pärast!